

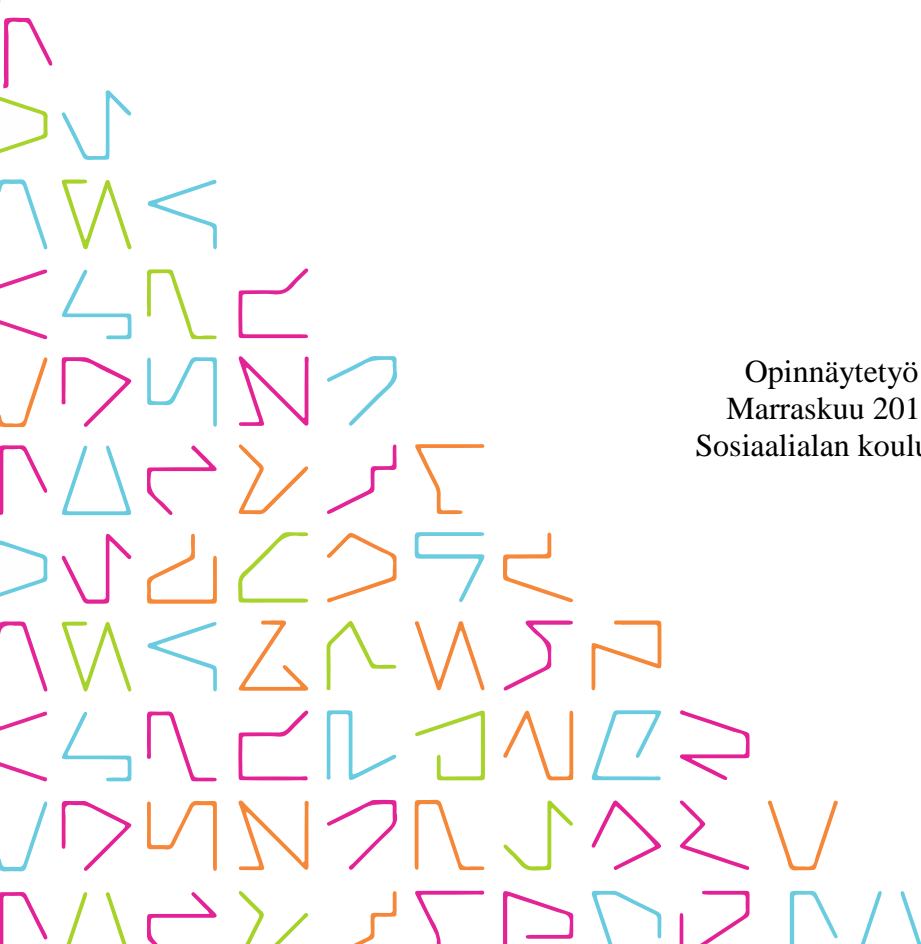
TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

”IHANA NÄHDÄ JA KOKEA, MITEN IHMISTEN AITO VÄLITTÄMINEN JA LÄSNÄOLO KANTAVAT HEDELMÄÄ”

Nuorten ja vanhempien kokemuksia Kaupunkileiristä

Marika Lällä

Opinnäytetyö
Marraskuu 2015
Sosiaalialan koulutus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutus

LÄLLÄ, MARIKA:

”Ihana nähdä ja kokea, miten ihmisten aito välittäminen ja läsnäolo kantavat hedelmää”
Nuorten ja vanhempien kokemuksia Kaupunkileiristä

Opinnäytetyö 54 sivua, joista liitteitä 5 sivua
Marraskuu 2015

Opinnäytetyön tutkimuskohteena oli Suomen Punaisen Ristin Nuorten turvatalon Kaupunkileiri-niminen työmuoto Tampereella. Tarkoituksena oli tutkia asiakkaiden kokemuksia ja työmuodon vaikutuksia heihin, jotta työmuodon kehittäminen mahdollistuisi tulevaisuudessa. Lisäksi tarkoituksena oli tulosten perusteella pohtia, kuinka työmuotoa voisi kehittää, jotta se istuisi paremmin osaksi nuorten ja perheiden peruspalveluita. Työmuodon taustalla voi katsoa olevan pyrkimys ehkäisevään lastensuojeluun sekä nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja sosiaaliseen vahvistamiseen.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla neljää Kaupunkileirille osallistunutta nuorta viimeisenä leiriviiikonloppuna tai heti sen jälkeen Nuorten turvatalon tiloissa joulutammikuussa 2014–2015 sekä lähettämällä nuorten vanhemmille postitse kyselyt, joista opinnäytetyön tekijälle palautui kaksi. Nuorten haastattelut toteutettiin yksilöteemahaastatteluina ja jokainen haastattelu äänitettiin sekä litteroitiin. Sekä nuorten että vanhempien aineisto analysoitiin käyttämällä aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Tutkimustuloksista saatujen nuorten kokemusten mukaan Kaupunkileirin vaikutti nuorten asenteiden muuttumisen kautta tunneälyn, yhteistyökyvyn, itsetunnon sekä suvaitsevaisuuden kehittymiseen. Vaikutukset perustuvat nuorten kokemuksiin leirin erityisyydestä, joka koostui vertaisryhmän ja ohjaajien kanssa yhteisestä osallistavasta tekemisestä, vuorovaikutuksesta sekä yllätyksellisyydestä, jonka ansiosta leirillä oleminen koettiin arjesta poikkeavana toimintana. Vanhemmat kokivat nuoren hyötyneen leiristä, mikä paransi myös kotioloja. Lisäksi vanhemmat kokivat saavansa omaa aikaa, ja heidän osallisuuden kokemuksensa lastensa elämään lisääntyä. Kehitysehdotuksena vanhemmat toivoivat ohjausta jatkoon suhteen.

Vertaisryhmän kanssa vuorovaikutuksessa olemisen voidaan todeta kasvattavan nuorten sosiaalista pääomaa ja tuloksissa ilmenevän itsetunnon kohoamisen mahdollisesti lisäävän nuorten rohkeutta toimia sosiaalisissa tilanteissa. Leiri myös mahdollistaa osallisuuden kokemuksen turvallisessa ryhmässä, jossa saa mahdollisuuden saman sukupuolen aikuisen roolimalliin. Leirin voidaan todeta tukevan välillisesti myös vanhemmuutta. Kaupunkileiri tukimuotona näyttäisi hyödyttävän parhaiten perheitä yhdessä perheen muiden tukimuotojen kanssa. Tämän vuoksi kehittämiskohteena voisikin olla työmuodon liittäminen vielä paremmin osaksi perheiden peruspalveluiden ketjua, esimerkiksi pohtimalla Kaupunkileirin kohderyhmän rajaamista selkeästi.

Asiasanat: Kaupunkileiri, Nuorten turvatalo, nuorten syrjäytymisen ehkäisy, sosiaalinen vahvistaminen

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

LÄLLÄ, MARIKA:

“It is delightful to see and experience, how the true care and the presence of the people bear fruit”

The Young People's and Their Parents' Experiences of The Camp for Youth in an Urban Environment

Bachelor's thesis 54 pages, appendices 5 pages
November 2015

The research subject of this thesis was one form of work in the Emergency Youth Shelter of Finnish Red Cross in Tampere called The Camp for Youth in an Urban Environment. The purpose was to survey the clients', the young people's and the parents', experiences and the effects of the form of the work on them to enable the improvement of the form of the work in the future. Another purpose was to discuss, how the form of the work could be improved to attain suitable inclusion among the basic services of the youth and the families. The aim of that form of work is preventive child protection together with social assertion and prevention of social exclusion of youth.

The data of this qualitative research were collected by interviewing the young attendances of the camp at the last or immediately after the last camp weekend. The thematic interviews were conducted at the facilities of the Emergency Youth Shelter in Tampere between December 2014 and January 2015 and the parents were sent the questionnaires by the mail. The data were content analysed.

According to the results of the young, the camp affected, via changed attitudes, the development of the emotional intelligence, the ability to co-operate, the self-esteem and tolerance. The effects base on the youth's experiences of the special characteristics of the camp, which consisted of common activities and interaction with the peer group together with the unexpectedness, which caused the divergent experience of the attendance at the camp compared to their routine life. The parents experienced that the youth benefitted from the camp, which improved home life. In addition, the parents experienced to receive more time of their own, and the involvement into their children's lives increased. As a development proposal parents expressed the guidance for future.

It can be discovered that the interaction with the peer group may increase the youth's social capacity and the improvement of the self-esteem increase the youth's courage to act in social situations. The camp also enables experiences of involvement in the safe group with a possibility to be influenced by the same-sex mature role model. In addition the camp indirectly supports the parenthood. The Camp for Youth in an Urban Environment as a preventive form of supportive work seems to affect families the best among other forms of supportive work.

Key words: The Camp for Youth in an Urban Environment, Emergency Youth Shelter, prevention of social exclusion of youth, social assertion

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITE.....	7
2.1	Tutkimuksen lähtökohdat	7
2.2	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	7
3	EHKÄISEVÄÄ TUKEA NUORELLE JA PERHEELLE.....	10
3.1	Peruspalvelut nuoren ja perheen tukena	10
3.1.1	Ehkäisevän lastensuojelun työmuodot osana peruspalveluita.....	10
3.1.2	Tavoitteena syrjäytymisen ehkäisy ja sosiaalinen vahvistaminen	11
3.2	Kolmannen sektorin palvelut peruspalveluiden rinnalla.....	13
3.2.1	SPR:n Nuorten turvatalo palveluiden tarjoajana.....	13
3.2.2	Kaupunkileiri työmuotona	15
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	18
4.1	Laadullinen tutkimus	18
4.2	Aineiston hankinta	18
4.3	Aineiston analyysi.....	21
5	KAUPUNKILEIRIN VAIKUTUKSIA.....	23
5.1	Nuorten kokemuksia Kaupunkileiristä	23
5.1.1	Kaupunkileirin erityisyys	23
5.1.2	Leirivuoden vaikutuksia nuoriin	28
5.2	Vanhempien kokemuksia Kaupunkileiristä	30
5.2.1	Kaupunkileirin vaikutuksia nuoriin vanhempien näkökulmasta...	31
5.2.2	Kaupunkileirin vaikutuksia vanhempiin	33
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	35
6.1	Ehkäisevä ja tukeva työmuoto	35
6.2	Osaksi perheiden palveluketjua	40
7	POHDINTA.....	42
7.1	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	42
7.2	Jatkotutkimusaiheita	44
7.3	Opinnäytetyöprosessi	45
	LÄHTEET	46
	LIITTEET	50
	Liite 1. Asiantuntijahaastattelua ohjaava runko	50
	Liite 2. Saatekirje vanhemmille.....	51
	Liite 3. Nuorten teemahaastattelurunko	52
	Liite 4. Vanhempien kyselylomake.....	53

1 JOHDANTO

Lastensuojelu on viime vuosina ollut paljon esillä mediassa. Julkisuuteen nousseet äärimmäiset lastensuojelun asiakkaiden kohtalot ovat painostaneet tekemään myös lainsäädännöllisiä muutoksia, jotta vastaavat tapaukset eivät pääse toistumaan. Muutosta on ajettu ennalta ehkäisevän työn suuntaan, koska ehkäisy tulee pitkällä aikajänteellä korjaavaa työtä halvemmaksi.

Konkreettisesti muutos näkyy sosiaalihuoltolain uudistuksena. Uusi laki tuli voimaan alkuvuodesta 2015. Siinä ehkä näkyvin muutos oli ehkäisevän lastensuojelun palveluiden sulauttaminen kokonaisuudessaan peruspalveluihin, ja esimerkiksi vuosia poissa ollut perheiden kotipalvelu palasi osaksi palvelutarjontaa sen ennalta ehkäisevän vaikutuksen vuoksi. Myös perhetyö lisättiin osaksi peruspalveluita. Aiemmin perhetyön palveluita ovat saaneet vain lastensuojelun asiakkaat.

Sosiaalihuoltolain uudistus on johtanut Tampereella suuriin lapsiperheiden palveluiden organisaatiomuutoksiin. Perheiden on nykyisin mahdollista saada enemmän tukipalveluja kuin ennen, ilman lastensuojelun asiakkuutta (esim. Tampere-info 2015). Tämän voi katsoa madaltavan kynnystä avun hakemiseen jo varhaisessa vaiheessa ilman pelkoa lastensuojeluasiakkuuden leimaavuudesta. Samalla, kun ehkäisyyn on panostettu, on Tampereelta suljettu muun muassa yksi kiireellisesti sijoitettujen nuorten kriisiosasto.

Organisaatiomuutosten myötä tuli myös mahdolliseksi kartoittaa yhteistyöverkostoja uudelleen. Verkostoitumistyötä on jo tehty kunnallisen ja kolmannen sektorin toimijoiden välillä. Nuorten turvatalon eli kolmannen sektorin toiminta opinnäytetyön tekijän kokemuksen mukaan yleisesti kiinnostaa esimerkiksi kunnallisen puolen lastensuojelun toimijaa. Yhteistyön edesauttamisessa kaikki tutkimustieto kolmannen sektorin työmuodoista nousi tärkeäksi. Näin ollen tämänkin kolmannen sektorin yhteen työmuotoon perehtyvän tutkimuksen tarve oli ilmeinen. Oli tärkeää tutkia, millainen Nuorten turvatalon tarjoama työmuoto oli osana uudistuvaa palvelukenttää, ja mitkä olivat sen vaikutukset asiakkaiden näkökulmasta, jotta työmuodon asiakaslähtöinen kehittäminen tulisi mahdolliseksi.

Tutkimuksen viitekehys muodostui työmuodon tai palvelun kuvauksen sekä ehkäisevän lastensuojelutyön ja nuoren syrjäytymisen ehkäisyn lähtökohdista siten, että oli mahdollista siihen nojautuen tutkia SPR:n Nuorten turvatalon Kaupunkileirin vaikutuksia perheeseen ja siten arvioida työmuotoa osana nykyistä palvelujärjestelmää. Tutkimuksen myötä oli mahdollista myös pohtia työmuodon kehityskohtia siitä näkökulmasta, kuinka se palveluna voisi istua entistä paremmin osaksi julkisesta, yksityisestä ja kolmannesta sektorista muotoutuvaa lapsille, nuorille ja perheille suunnattua palveluketjua.

Tätä opinnäytetyöksi koostettavaa tutkimusta lähdettiin toteuttamaan laadullisin menetelmin yhteistyössä Nuorten turvatalon Kaupunkileiristä vastaavien työntekijöiden sekä Turvatalon johtajan kanssa huomioiden myös heidän toiveensa tutkimukselle. Näin ollen tutkimuksen tavoitteeksi muodostui Kaupunkileirillä olleiden nuorten todellisten kokemusten esiin nostaminen. Myös vanhempien kokemusten selvittäminen koettiin tärkeäksi, koska haluttiin saada näkyviksi työmuodon mahdolliset vaikutukset koko perheelle. Täten oli mahdollista saada tutkimustuloksiin perustuvaa materiaalia siitä, millaisesta työmuodosta Kaupunkileirissä on kyse.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITE

2.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Ajatus opinnäytetyön tekemiseen Suomen Punaisen Ristin (SPR) Nuorten turvatalolle heräsi toisen opiskeluvuoden harjoittelujaksolla Nuorten turvatalolla keväällä 2014, jolloin harjoitteluun sisältyi myös osallistuminen yhteen Kaupunkileiri-iltaan. Tutkimusaihe Kaupunkileirin asiakaskokemusten koostamisesta raportiksi nousi esiin harjoittelun lopussa Turvatalon johtajalta. Aiheeseen tarttumista edisti myös opinnäytetyön tekijän oma kiinnostus Nuorten turvatalon toimintaa ja Kaupunkileirin ennalta ehkäisevää työskentelymuotoa kohtaan, sekä se, että Kaupunkileiristä ei vielä ollut asianmukaista dokumenttia, jonka avulla työmuotoa voitaisiin esimerkiksi markkinoida tai kehittää.

Sosiaalihuoltolain uudistus oli tutkimuksen suunnitteluvaiheessa tuloillaan, mikä vaikutti merkittävästi muun muassa lapsiperheille suunnattuihin palveluihin Tampereella. Lapsiperheiden oli muun muassa mahdollista saada entistä laajemmin tukea ilman lastensuojeluasiakkuutta. Tampereen kaupunki on sosiaalihuoltolakiin (1301/2014, 36§) vedoten velvoitettu tarjoamaan sosiaalityöntekijän toteuttamaa palvelutarpeen arviointia aikarajojen puitteissa huomioiden erityisesti esimerkiksi lasten ja nuorten itsemääräämisoikeus. Tampereen kaupungin lapsiperheiden sosiaalityön palveluohjaajien tehtävänä on muun muassa etsiä yhdessä asiakkaan kanssa sopiva tuki tai palvelu kaupungin, järjestöjen, yhdistysten tai muiden tahojen palvelutarjonnasta (Tuki perheelle 2015). Uuden tiedon tuottaminen järjestön (SPR) tarjoamasta, nuorille suunnatusta ennalta ehkäisevästä tukimuodosta tuli esimerkiksi Tampereen kaupungin palveluohjauksen laadukkuuden näkökulman huomioiden aiheelliseksi ja perustelluksi.

2.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata Kaupunkileirin vaikutuksia nuoriin ja heidän perheisiinsä nuorilta ja vanhemmilta saatujen omakohtaisten kokemusten perusteella. Lähtökohtaisesti Kaupunkileirille osallistuvilla nuorilla on jonkinlainen tuen tarve. Leirin

tehtävä onkin tarjota nuorille tukea kodinomaisen, mutta myös toiminnallisen viikonlopun puitteissa kodin ulkopuolella. Koska leiri antaa samalla myös vanhemmille mahdollisuuden viikonlopun mittaiseen hengähdystaukoon, tarkoituksena oli leirillä käyvien nuorten kokemusten lisäksi selvittää, kuinka vanhemmat todellisuudessa kokivat nämä leiriviikonloput.

Tutkimuksen tavoitteena oli Kaupunkileirin erityispiirteiden ja vaikutusten selvittämisen avulla muodostaa kuva Kaupunkileiristä ehkäisevän lastensuojelun ja syrjäytymistä ehkäisevänä työmuotona. Koska tarkoituksena oli selvittää, kuinka vanhemmat kokivat Kaupunkileirin vaikuttaneen heihin, vaikka eivät itse siihen konkreettisesti osallistuneetkaan, tutkimuksen tavoitteena oli tuoda nuorten äänen lisäksi esiin koko perheen ääni.

Koska vuoden 2015 alussa voimaan tullut uusi sosiaalihuoltolaki sisällyttää ehkäisevän lastensuojelun osaksi peruspalveluita, oli tutkimuksen tarkoituksena myös selventää Kaupunkileiriä kolmannen sektorin tarjoamana työmuotona sekä arvioida työmuodon sijoitumista osaksi perheiden peruspalveluiden kenttää. Tässä tutkimuksessa puhutaan selvyyden vuoksi edelleen ehkäisevästä lastensuojelusta, vaikka sen käyttö laki- ja palvelu-uudistusten myötä vähennee.

Asiakkaiden kokemusten selvittämisen myötä mahdollistui myös Kaupunkileirin vaikutusten tutkiminen, minkä avulla voitiin saada tärkeää tietoa siitä, miten työmuotoa mahdollisesti voisi tai pitäisi kehittää. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes) tutkii sosiaali- ja terveysalan palveluiden vaikuttavuutta, johon sisältyy myös vaikutusten arviointi. Vaikuttavuuden tutkiminen on kuitenkin laaja tutkimus, johon on kehitetty myös oma arviointimallinsa (ks. esim. Paasio 2003), joten se ei kokonaisuudessaan mahtunut tämän tutkimuksen puitteisiin. Tämän tutkimuksen yhdeksi tutkimustavoitteeksi kuitenkin nostettiin Kaupunkileirin vaikutusten arviointi.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä olivat:

1. Millaisia kokemuksia osallistuneilla nuorilla oli leiristä?
2. Millaisia osallistuneiden nuorten vanhempien kokemukset leiristä olivat?
3. Millaisia vaikutuksia Kaupunkileirillä työmuotona on?

Tutkimuskysymysten kautta oli mahdollista tutkia myös, miten Kaupunkileiri työmuotona tukee nuoria ja heidän perheitään sekä pohtia työmuodon sijoittumista perheiden palvelukentälle. Tutkimuksen tuoman tiedon myötä pyrittiin mahdollistamaan palvelun markkinointi sekä kehittäminen tulevaisuudessa.

Seuraavassa luvussa taustoitetaan tutkimusta eri lakeja ja teoreettisia lähteitä soveltamalla. Riippuen laista ja lähteestä alle 18-vuotiaasta voidaan käyttää nimitystä lapsi tai nuori. Poikkeuksena on lastensuojelulaki, jossa nimikkeet ovat selkeästi erotettu toisistaan (ks. luku 3.1.1). Tämän opinnäytetyön lukemisen helpottamiseksi tutkittavista Kaupunkileirin kävijöistä käytetään nimitystä *nuori*, mutta heihin voidaan viitata lähteillä, joissa puhutaan lapsista.

3 EHKÄISEVÄÄ TUKEA NUORELLE JA PERHEELLE

3.1 Peruspalvelut nuoren ja perheen tukena

3.1.1 Ehkäisevän lastensuojelun työmuodot osana peruspalveluita

Lapsen hyvinvoinnista vastaa ensisijaisesti hänen vanhempansa tai muut huoltajat. Heidän lisäksi perheen kanssa työskentelevillä viranomaisilla on velvollisuus tukea kasvatustehtävää muun muassa tarjoamalla riittävän aikaisin tukea perheelle, sekä tarpeen mukaan ohjaamalla perheen ja lapset lastensuojelun piiriin. Lapsella tarkoitetaan kaikkia alle 18-vuotiaita, ja nuoriksi määritellään 18–20-vuotiaat. (Lastensuojelulaki 417/2007, 2§, 6§.) Varsinainen lastensuojelun asiakkuus alkaa, kun sosiaalityöntekijä on tuen tarpeen arviointipyyynnön tai lastensuojeluilmoituksen perusteella tehdyn palvelutarpeen arvioinnin myötä todennut lapsen kasvuolosuhteiden tai oman käytöksen vaarantavan lapsen terveyden ja kehityksen tai lapsi muuten tarvitsee lastensuojelulain mukaisia palveluita tai tukitoimia (Lastensuojelulaki 417/2007, 25a§, 27§). Ennen lastensuojelun asiakkuutta kunnilla on velvollisuus tarjota perheille *ehkäisevän* lastensuojelun tukea. Sen tarkoitus on edistää ja turvata lapsen kasvu, kehitys ja hyvinvointi seuraamalla ja kehittämällä kasvuolosuhteita sekä lasten ja nuorten palveluita. Ehkäisevää lastensuojelua toteutetaan osana peruspalveluita, esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muualla sosiaali- ja terveydenhuollossa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 3a§; Ehkäisevä lastensuojelu 2015.)

Kun perhe ei ole lastensuojelun palveluiden piirissä, määrittelee sosiaalihuoltolaki perheelle tarjottavat palvelut. Sosiaalihuoltolain mukaan kunnan asukkailla on oikeus hyvinvointia edistävään työhön, kuten neuvontaan ja ohjaukseen, joissa erityistä huomiota on kiinnitettävä lapsiin, nuoriin sekä erityistä tukea tarvitseviin henkilöihin (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 6§). Erityistä tukea tarvitseväksi lapseksi tai henkilöksi määritellään uuden sosiaalihuoltolain säädösmuutoksen (1.4.2015) mukaan asiakas, joka on tuen tarpeessa, mutta lastensuojelun tarjoaman tuen ulkopuolella (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2015; Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 3§). Tällöin asiakkaille on etsittävä sopiva tuki tai palvelu kaupungin, järjestöjen, yhdistysten tai muiden tahojen palvelutarjonnasta, ja tuki

on saatava tarpeen mukaan viipymättä ja vuorokaudenajasta riippumatta (Tuki perheelle 2015; Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 13§). Myös sosiaalihuollon palvelu- ja tukivalikoiden kehittäminen on toteutettava yhteistyössä kunnallisten ja julkisten palveluntuottajien sekä järjestöjen kanssa (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 7§).

Vaikka tutkimuksen kohteena oleva Kaupunkileiri on ensisijaisesti lapselle suunnattu palvelu, ovat vanhemmat myös huomioitava palvelun merkityksiä tutkittaessa, koska niin lastensuojelulain (417/2007, 3a§) kuin uuden sosiaalihuoltolain (1301/2014, 13§) mukaan lapsille, nuorille ja lapsiperheille tarkoitettujen palveluiden on tuettava lasten vanhempia, huoltajia sekä muita hoidosta ja kasvatuksesta vastuussa olevia henkilöitä heidän hoito- ja kasvatustehtävissään.

Tampereen kaupungin tarjoamia ehkäisevän lastensuojelun palveluita on vuoden 2015 organisaatiomuutoksen jälkeen entistä vaikeampi määritellä, koska ne ovat sosiaalihuoltolain uudistuksen myötä siirtyneet osaksi peruspalveluita. Ennen uudistusta olleen jaottelun pohjalta nykyisistä lapsiperheiden palveluista ehkäisevän lastensuojelun palveluiksi voi nimetä esimerkiksi äitiys- ja lastenneuvolat, perheneuvolan sekä kotipalvelun ja perhetyön muodot (Lapsiperheiden palvelut 2015). Nuorten palveluista ehkäisevää lastensuojelua voi katsoa toteuttavan koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto, nuorten mielenterveyspalvelut, Perhepiste Nopea, nuorisoneuvola, Nuorten talon palvelut ja etsivän nuorisotyön muodot (Nuorten palvelut 2015). Tampereen kaupunki tarjoaa myös erityisnuorisotyön palveluita, joita ovat esimerkiksi RISU- eli Rikoksista irti -toiminta ja yksilönohjaus, eikä näihin tarvita lastensuojelun asiakkuutta (Nuorten Tampere). Yhä enenevässä määrin hyödynnetään myös kolmannen sektorin matalan kynnyksen palveluita, joihin Punaisen Ristin Nuorten turvatalokin eri työmuotoineen lukeutuu.

3.1.2 Tavoitteena syrjäytymisen ehkäisy ja sosiaalinen vahvistaminen

Nuorisolain (72/2006, 2§) *nuoren* määritelmään viitaten laki koskettaa kaikkia alle 29-vuotiaita. Tässä tutkimuksessa tutkittaviin leiriläisiin viitattaessa käytetään nimitystä *nuori*, vaikka lastensuojelulain puitteissa alle 18-vuotias määritellään lapseksi (vrt. lastensuojelulaki 417/2007, 6§). Nuorisolain tarkoituksena on nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukeminen, aktiivisen kansalaisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen edistäminen

sekä nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen (Nuorisolaki 72/2006, 1§; 2§). Sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan toimenpiteitä nuoren elämäntaitojen vahvistamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi (Nuorisolaki 72/2006, 2§). Tuija Mehtosen (2011, 18) mukaan sosiaalinen vahvistaminen tarkoittaa käytännössä samaa kuin syrjäytymisen ehkäisy, mutta on ilmaisuna vähemmän leimaava.

Syrjäytymisestä ja sen ehkäisystä puhuttaessa viitataan riskiryhmiin, joihin nuoretkin usein luetaan. Varhaisnuoruus on riskialtista aikaa, sillä nuori voi kypsyttämättömyytensä ja lyhytjännitteisen toimintansa vuoksi ajautua väärään seuraan tai väriin tekoihin (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2015a). Katja Danska-Honkalan ja Martti Poterin (2011) mukaan lapsen hyvinvoinnin arvioimiseen liittyy arviot riskitekijöistä sekä suojaavista tekijöistä. Suojaavina tekijöinä ovat esimerkiksi harrastukset ja positiiviset ryhmäkokeemukset, jotka toimivat vastalääkkeenä negatiivisia vaikutuksia synnyttävälle jengiytymiselle sekä ulkopuolelle jäämiselle. (Danska-Honkala&Poteri 2011, 136–137.) Myös selkeät säännöt ja normidotukset, kuten alkoholin kieltäminen ja koulunkäyntiin kannustaminen, prososiaalisuus eli ymmärrys siitä, että omalla toiminnalla on vaikutuksia myös muihin, sekä nuoren positiivisten toimintatapojen huomiointi suojaavat nuorta (Hawkins, Catalano & Arthur 2002; Sundell&Forster 2005, Heikkisen 2007, 55 mukaan).

Nuoruusikä voidaan nähdä siirtymävaiheena kohti aikuisuutta. Aikuistumiseen liittyy lapsen maailmasta luopuminen (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2015a). Tällöin nuori myös kehittyy voimakkaasti eri osa-alueillaan. Psykkinen kehitys etenee fyysistä kehitystä hitaammin, mikä saattaa näkyä nuoren toiminnassa taantuneena käytöksenä (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2015a). Marjo Aaltonen, Tuija Ojanen, Riitta Vihunen ja Marika Vilén (2003) korostavat eri osa-alueilta *fyysiseen* kehitykseen liittyen hormonaalisia muutoksia, *psykkiseen* kehitykseen liittyen kognitiivisen ja persoonallisuuden kehityksen sekä *sosiaaliseen* kehitykseen liittyen vuorovaikutustaitojen kehittymisen. Voidaan puhua myös psykososiaalisesta kehityksestä, jolla tarkoitetaan persoonallisuuden ja sosiaalisuuden yhteyttä tai sosioemotionaaliseen kehitykseen, jossa korostuu tunne-elämän ja sosiaalisen käyttäytymisen yhteys. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2003, 51.) Häiriö jollakin kehityksen alueella vaikuttaa nuoreen kokonaisvaltaisesti, joten nuoruudessa tarvitaan runsaasti voimavaroja (mt., 16). Nuoren omien voimavarojen riittämättömyyden korvaamiseksi nuoren voi katsoa tarvitsevan tukea aikuisilta. Mikäli oman

perheen voimavarat eivät riitä nuoren kasvutehtävän tukemiseksi, on tuki saatava ulkopuolelta (vrt. edellinen luku). Tuki voi olla esimerkiksi nuoren sosiaaliseen vahvistamiseen tähtäävää työtä.

Mehtonen (2011, 13) kuvaa sosiaalisen vahvistamisen painopisteen olevan nimenomaan ennalta ehkäisevässä työssä, jossa se ilmenee kokonaisvaltaisena elämänhallinnan tukemisena, esimerkiksi varhaisena puuttumisena, interventioina riskirajoilla, elämän nivelvaiheiden tunnistamisena sekä korjaavina toimina. Hyödyntämällä osallistavia työtapoja ja vahvistamalla nuoren subjektiutta mahdollistetaan osallisuuden ja onnistumisen kokemukset, yhteisöjen jäsenyydet ja tuetaan sosiaalista osaamista. (Mehtonen 2011, 19.) Laine, Hyväri ja Vuokila-Oikkonen (2010) kirjoittavat monien vuorovaikutusta ja arkista kanssakäymistä edistävien toimintojen ehkäisevän syrjäytymistä. (Laine, Hyväri & Vuokila-Oikkonen 2010, 18.) Nuorten turvatalon toiminta perustuu varhaiseen puuttumiseen, ja Kaupunkileiri työmuotona keskittyy tarjoamaan tukea niille nuorille, jotka ovat elämässään riskirajalla ja voisivat hyötyä osallistavasta sekä sosiaaliseen vahvistamiseen painottuvasta tukesta tarjoavasta työmuodosta.

3.2 Kolmannen sektorin palvelut peruspalveluiden rinnalla

3.2.1 SPR:n Nuorten turvatalo palveluiden tarjoajana

Kunnallisten sosiaalipalveluiden rinnalla järjestöt tuottavat ja tarjoavat hyvinvoinnin lisäämiseen tähtääviä palveluita ja työmuotoja. Suomen kuntaliiton (2015) mukaan asiakkaiden elämäntilanteeseen tarvittavat palvelut usein ylittävät sektori- ja organisaatorajat, ja tarvittavia yhteistyömalleja ja -tahoja pyritään aktiivisesti sekä ennakoluulottomasti kunnan toimesta myös etsimään. (Suomen kuntaliitto 2015).

Suomen Punainen Risti on järjestö, jolloin siihen kuuluva Nuorten turvatalo luetaan kolmannen sektorin palveluntuottajaksi. Jokisen ja Saariston (2006) mukaan kolmannella sektorilla tavallisesti viitataan toimintaan, jolle etenkin Suomessa tyypillistä on yleishyödyllisyys, voittoa tavoittelemattomuus ja vapaaehtoisuus. Toiminta ei ole suoraan valtion ylläpitämää, kuten julkinen sektori, eikä myöskään voiton tavoitteluun pyrkivää

markkinatoimintaa, kuten yksityinen sektori. (Jokinen&Saaristo 2006, 252.) Sosiaalialan palveluiden tuottamisessa kolmannen sektorin toimijat, kuten Nuorten turvatalo, ovat usein yhteistyössä julkisen sektorin toimijoiden kanssa. Nuorten turvatalon keskeisiä yhteistyökumppaneita vuonna 2014 olivat kunnallinen sosiaali-, terveys ja koulutoimi (Toimintakertomus 2014: Nuorten turvatalot 2015, 14). Turvatalon rahoitukseen osallistuu Suomen Punainen Risti, Tampereen kaupunki sekä Raha-automaattiyhdistys (Suomen Punainen Risti 2015a).

Suomen Punaisen Ristin Nuorten turvataloja on Suomessa yhteensä viisi: Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, Turussa ja Tampereella. Turvatalojen tehtävänä on tarjota maksutonta tukea ja keskusteluapua 12–19-vuotiaille nuorille ja heidän perheilleen ympäri vuorokauden. Apua tarjotaan matalalla kynnyksellä ilman ajanvarausta tai lähetettä, puhelimitse tai paikanpäällä. Turvatalo tarjoaa nuorille myös väliaikaista *kriisimajoitusta*. Tampereen yksikössä on kuusi kriisimajoituspaikkaa. (Toimintakertomus 2014: Nuorten turvatalot 2015, 3–4.) Koulutettujen vapaaehtoistyöntekijöiden työpanos vakituisten työntekijöiden rinnalla on merkityksellinen Turvatalojen toiminnan kannalta (Suomen Punainen Risti 2015b).

Tampereen Turvatalolla varsinaista ammatillista työtä *kriisipäivystyksen* lisäksi on *perhehuonetoiminta*, jossa kriisi- ja perhetyöntekijä tapaa nuorta ja perhettä säännöllisesti eri kokoonpanoilla, sekä *itsenäistymisen tuki* 17–21-vuotiaille. Turvatalolla on myös *ystävätoiminta*, joka sisältää pääasiassa vapaaehtoistyöntekijöiden vetämää nettiauttamista, tukihenkilötoimintaa sekä erilaisia luovia ryhmätoimintoja. (Kankainen, Laiho & Tuominen 2014; Toimintakertomus 2014: Nuorten turvatalot 2015, 3.) Näiden lisäksi Nuorten turvatalolla järjestetään kymmenen kertaa vuodessa viikonlopun kestävä *Kaupunkileiri*, jonka ohjauksesta vastaavat Nuorten turvatalon ohjaajat, työpareinaan vapaaehtoistyöntekijät.

Yhteistyötahoille jaetussa Kaupunkileirin alustavan konseptin kuvauksessa kerrotaan palvelun tavoitteen olevan psykososiaalisen tuen tarjoaminen nuorille, jotka sitä tarvitsevat sosiaalisissa taidoissa, yksinäisyyden ja yksinjäämisen torjumisessa tai heillä on vaikeuksia kotona, koulussa tai kavereiden kanssa. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta toiminnan

tavoite on täten nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen. Leiritoiminta on esimerkki toiminnasta, joka mahdollistaa muihin tutustuminen sekä positiiviset sosiaaliset tapahtumat, jotka synnyttävät yhteisöllisyyttä sekä hyvinvointia (Danska-Honkala&Poteri 2011, 140).

3.2.2 Kaupunkileiri työmuotona

Ainoastaan Tampereen Nuorten turvatalossa käytössä oleva työmuoto on alun perin kehitetty purkamaan Tampereen kaupungin tukiperhejonoja, jotka usein ruuhkautuvat yli 12-vuotiaiden nuorten kohdalla (Kankainen, Laiho & Tuominen 2014). Tukiperheet ovat lastensuojelun asiakkaille tarjottua tukitoimintaa, jossa tukiperheeksi ryhtynyt perhe ottaa lapsen luokseen noin kerran kuukaudessa yhdeksi viikonlopuksi (Tukiperheet 2015). Myös Tampereen kaupungilla itsellään on tukiperhejonojen purkamiseen vuonna 2010 kehitettyä tukileiritoimintaa, nykyiseltä nimeltään Luotsi-leirit (Hellsten&Ruoranen 2012, 12; Nuorten Tampere 2015), josta on tehty Tampereen ammattikorkeakoulun opinäytetyö (ks. Hellsten&Ruoranen 2012, Tauko arjesta – Nuorten ja työntekijöiden näkökulmia tukileiritoiminnan tavoitteisiin).

Nuorten turvatalon Kaupunkileirin ohjaajina toimivat kriisi- ja perhetyöntekijät, Annika Kankainen, Petri Laiho sekä Antti Tuominen kertoivat haastattelussa (2014) palveluntarpeen tulleen ilmi Tampereen kaupungin kanssa käydyissä rahoitusneuvotteluissa, minkä jälkeen luotiin kuukausittain järjestettävä Kaupunkileiri. Vuonna 2013 alkaneiden leirien tarkoituksena on tarjota kerrallaan neljälle 13–15-vuotiaalle nuorelle vertaistoimintaa ja ohjausta sekä mukavaa tekemistä keskimäärin kerran kuukaudessa Tampereen ydinkeskustassa sijaitsevan Turvatalon tiloissa sekä urbaanissa lähiympäristössä. Samalla mahdollistettiin vanhemmille vapaa tai kevennetty viikonloppu. (Kankainen, Laiho & Tuominen 2014.) Ohjaajien mukaan Kaupunkileirillä korostuu nuori, ja leirille ominaista on keskittyä tuottamaan heille positiivisia ryhmäkokemuksia: yhteisöllisyyttä, ryhmässä toimimista sekä elämyksiä ja erilaisia näkemyksiä (Kankainen, Laiho & Tuominen 2014).

Nuorten turvatalon Kaupunkileiri eroaa Tampereen kaupungin tukileireistä siinä, että tukileireille asiakkaat ohjautuvat kaupungin lastensuojelun asiakasohjausyksikkö Luotsin kautta (Hellsten&Ruoranen 2012, 12–13), mutta Kaupunkileirille nuoret voivat tulla

muutakin kautta, esimerkiksi koulukuraattorin ohjaamana (Kankainen, Laiho & Tuominen 2014). Kaupunkileiriin osallistuminen ei siis vaadi lastensuojelun asiakkuutta. Tämän myötä nuoren taustat ja tuen tarpeet eivät suoraan välity Kaupunkileirin ohjaajille. Kankainen, Laiho ja Tuominen (2014) kertovatkin, että taustojen selvitys ei ole työmuodon kannalta tarkoituksen mukaista, vaan taustoista sekä tuen tarpeista selviää sen verran, kuin perhe tutustumispalaverissa tai nuori itse myöhemmin tuottaa.

Työmuotona Kaupunkileiri eroaa Turvatalon tavanomaisesta toiminnasta. Nuorten turvatalon asiakkaana oleva nuori on Turvatalolla ollessaan ikään kuin vieraana. Hänelle tarjotaan ruoka sekä puitteet nukkumiseen ja peseytymiseen. Tarkoituksena on, että nuori ei kotiudu Turvatalolle. Kankainen, Laiho ja Tuominen (2014) kertovat, että koska Kaupunkileirin nuorilla ei ole Turvatalolla varsinaista asiakasprosessia, he eivät ole siellä asiakkaina tai vieraina, vaan ennemminkin, kuin kotonaan. Toisin kuin Turvatalon tavanomaisilla asiakkailla Kaupunkileiri-nuorilla on esimerkiksi lupa käydä omatoimisesti ruoka-kaapeilla, ja nuoria muutoinkin osallistetaan muun muassa ruuanlaittoon. Leirillä ollaan lähtökohtaisesti viihtymässä, ei ratkaisemassa perheen ongelmia tai miettimässä perheen tilannetta. Tämän vuoksi tiivis työskentely perheen kanssa ei toteudu, kuten Turvatalon muissa työmuodoissa (vrt. perhehuonetoiminta). (Kankainen, Laiho & Tuominen 2014.) Nuorten yksilöllisiä tuen tarpeita ei lähdetä syvemmin analysoimaan, vaan tärkeintä on ottaa huomioon nuorten kiinnostuksen kohteet ja lähteä toteuttamaan niitä yhdessä mahdollisuuksien mukaan (Kankainen, Laiho & Tuominen 2014).

Työmuodon suunnitelmallisuus toteutuu Kaupunkileirin ohjaajien mukaan siinä, että esimerkiksi poikaleirillä kaksi kolmesta ohjaajasta on miehiä, ja tämä nähdään ohjaajien näkökulmasta potentiaalisesti terapeuttisena osallistuville nuorille. Tausta-ajatuksena on sukupuolisensitiivisyys. (Kankainen, Laiho & Tuominen 2004.) Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan sukupuolten erilaisten vaikutusten huomiointia nuorten kasvamisessa, ja sukupuolisensitiivisessä työotteessa pyritään purkamaan, avaamaan ja laajentamaan sukupuolittuneita rooleja sekä käyttäytymismalleja (Suomen setlementtiliitto). Leirin vahvuutena ohjaajien mukaan on luovuus, joka mahdollistaa yllättävien tilanteiden sattuessa toiminnan nopean muuttamisen (Kankainen, Laiho & Tuominen 2014).

Ohjaajien mukaan Kaupunkileirin toiminnan taustalla voi katsoa olevan yksinäisyyden poistaminen, koska työmuoto tarjoaa mahdollisuuden ystävystyä vertaisten kanssa syvemmin, kuin leirin ulkopuolella. Työmuodon intensiivisyys mahdollistaa syvemmän luottamuksen ja keskusteluyhteyden syntymisen leiriläisten välille. Etuna on myös, että yhdessä jaettu asioita ei välttämättä tarvitse viedä leirin ulkopuolelle, koska useimmat nuoret esimerkiksi käyvät eri kouluja. (Kankainen, Laiho & Tuominen 2014.) Näin ollen nuoret eivät välttämättä kohtaa päivittäisessä arjessa, eikä heillä ole yhteisiä tuttavuuksia, jolloin leirillä käsitellyt asiat pysyvät ikään kuin luottamuksellisesti leirin sisällä.

Leirin alkamisen jälkeen ei ryhmään lähtökohtaisesti enää oteta uusia jäseniä, jolloin voidaan puhua suljetusta ryhmästä (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 147). Tämä nopeuttaa ryhmään kuuluvien nuorten ryhmäytymistä sekä turvallisen ilmapiirin syntymistä. Tuttu ja turvallinen ryhmä mahdollistaa jäseniltään erilaisten roolien ottamisen, toimintaan ja keskusteluun osallistumisen omalla tavallaan, sekä epäonnistumisen ilmaa pelkoa yksin jäämisestä (Kalliola, Kurki, Salmi & Tamminen-Vesterbacka 2010, 112–114).

Vanhemman ja lapsen välisen, sekä muun lähisuhteissa tapahtuvan vuorovaikutuksen määrällä on keskeinen merkitys lapselle, sillä se on lapsen inhimillisen kehityksen tärkein perusta. Perheen sisäisen vuorovaikutuksen sisältöön vaikuttavat muun muassa perheen sosiaalinen asema sekä vanhempien kasvatusmenetelmät ja voimavarat. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2003, 200–202.) Jokaisen nuoren tarve aikuisen kanssa tapahtuvalle vuorovaikutukselle on ilmeinen, vaikkakin yksilöllinen. Kankainen, Laiho ja Tuominen (2014) mukaan olennaista Kaupunkileirillä on keskustelumahdollisuuden tarjoaminen. Tärkeintä on kuitenkin aikuisen läsnäolo ja eteneminen nuoren ehdoilla. Nuorella on aina mahdollisuus keskusteluun aikuisen kanssa, ja siihen tartutaan, mikäli se alkaa nuoren aloitteesta. Kaupunkileirillä painotetaan ohjaajan roolia nimenomaan turvallisena aikuisena, sillä osalla nuorista, ohjaajien sanoin, on voimakas aikuisen näkö, tai nuori saattaa muuten tarvita enemmän toiminnan ohjausta ja hyväksyntää aikuiselta. Osa nuorista puolestaan saattaa testata ohjaajilla omia, esimerkiksi vanhempien ja opettajien kautta muodostettuja teorioitaan aikuisuudesta. (Kankainen, Laiho & Tuominen 2014.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus ihmistieteissä katsoo ihmisen käyttäytymisen riippuvan kontekstista, ja pyrkii tekemään tulkintoja sekä ymmärtämään toimijoiden näkökulmia (Hirsjärvi&Hurme 2009, 21–22). Koska tutkimuksen tavoitteena oli selvittää nuorten ja heidän vanhempiensa henkilökohtaisia kokemuksia yhdestä työmuodosta, sekä tehdä siitä heidän kokemustensa perusteella johtopäätöksiä, tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Kiviniemen (2010) mukaan laadullinen tutkimus mahdollistaa sen, että tutkimusongelma selviää tutkimuksen edetessä. Tutkijan on tutkimuksen edetessä tiedostettava oman tietoisuutensa kehittyminen ja oltava valmis mahdollisesti myös linjaamaan tutkimustaan uudelleen kaikissa vaiheissa, myös tulkinnallisesti. Näin ollen myös aineiston ydinsanoma nousee esiin tutkijan tulkinnan avulla, ja aineiston esittämä todellisuus näkyy tutkijan tulkintojen välityksellä. (Kiviniemi 2010, 70, 73.)

Laadullinen tutkimus myös mahdollistaa tutkittavan joukon pienuuden tiedon tuottajana, koska siinä ei ole välttämätöntä pyrkiä laajaan yleistettävyyteen. Koska tutkimuskohteena olevasta Kaupunkileiristä ei entuudestaan ollut kirjallista tietoa, ja tutkimuksen tarkoituksena oli pyrkiä lisäämään tietoa työmuodosta, lähestymistavassa on tapaustutkimuksen piirteitä. Laineen, Bambergin ja Jokisen (2007, 10) mukaan tapaustutkimuksen avulla voidaan saada lisävalaisua johonkin, mikä ei entuudestaan ole tiedossa. Tapaustutkimuksessa yksittäisestä tai pienestä joukosta yksittäisiä tapauksia tuotetaan yksityiskohtaista tietoa. Yhden tapauksen kokonaisvaltaisen ymmärtämisen lisäksi tärkeitä ovat myös aineistosta tehdyt tulkinnat, jotta olisi mahdollista ymmärtää toimintaa myös yleisellä tasolla. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007, 214; Saarela-Kinnunen&Eskola 2007, 185.)

4.2 Aineiston hankinta

Laadullisen tutkimuksen käytetyimpiä aineistonkeruumenetelmiä ovat haastattelut, kyseilyt, havainnointi ja erilaisiin dokumentteihin, esimerkiksi tv-ohjelmiin tai yksityisiin päi-

väkirjoihin perustuva tieto (Tuomi&Sarajärvi 2013, 71, 84). Laadullisen tutkimuksen aineisto on yleensä tutkijasta riippuen tai riippumatta syntynyttä tekstimuodossa olevaa materiaalia, jota ei haluta tai voida muuttaa numeromuotoon eli redusoida. Näin ollen esimerkiksi äänitetyt haastattelut useimmiten litteroidaan eli puhtaaksikirjoitetaan kirjalliseen muotoon ennen päätelmien tekoa. (Eskola&Suoranta 1998, 15; Hirsjärvi&Hurme 2009, 138; Rantala 2010, 111.) Ennen päätelmien tekoa laadullisen aineiston analysoinnille on tunnuksenomaista aineiston luokittelu ja teemoittelu, sekä useat eri analyysivaiheet, joiden avulla pyritään käsitteellistämään aineistossa esiintyviä ilmiöitä (Kiviniemi 2010, 80).

Varsinainen analysoitava tutkimusaineisto kerättiin nuorilta ja heidän vanhemmiltaan. Tätä ennen, jotta kyettiin saamaan käsitys Kaupunkileiristä työmuotona eli määrittelemään tutkimuksen konteksti, haastateltiin leirin kolmea ohjaajaa, koska työmuodosta ei ollut olemassa lähteeksi käypää dokumenttia. Tavoitteena oli saada mahdollisimman kattavasti tietoa Kaupunkileirin taustasta ja tavoitteista. Ohjaajat haastateltiin asiantuntijaryhmänä melko vapaamuotoisesti, mutta ennalta hahmoteltua teemahaastattelurunkoa mukaillen (Liite 1). Haastattelu äänitettiin, litteroitiin valikoiden sekä yhdistettiin tiedot teorian kanssa (ks. luku 3).

Varsinaisen tutkimusaineiston aineistonkeruumenetelminä olivat laadulliselle tutkimukselle tyypilliset *teemahaastattelut* nuorille ja *postikyselyt* vanhemmille. Tuomen ja Sarajärven (2013, 72) mukaan järkevin tapa selvittää, mitä ihminen ajattelee tai miksi hän toimii jollakin tavalla, on kysyä häneltä. Nuorilta kerättävä aineisto oli lähtökohtaisesti tutkimuksen ensisijainen aineisto, koska nuorilla oli suora kokemus Kaupunkileiristä. Aineiston keräämiseen käytettiin myös eniten aineistonkeruulle varattuja ajallisia resursseja, koska nuoret haastateltiin yksittäin. Vanhemmilta kerätty aineisto oli niin sanotusti toissijaista ja nuorilta saatua aineistoa tukevaa. Tutkimuksen suunnittelussa huomioitiin myös mahdollisuus, että vanhemmilta aineistoa ei välttämättä saada. Aineiston saaminen oli kuitenkin merkityksellistä, koska sen avulla saatiin tietoa myös Kaupunkileirin epäsuorista vaikutuksista perheeseen; toisin sanoen nuoren poissaolon mahdollisista vaikutuksista kotona oleviin vanhempiin.

Nuorten aineisto kerättiin tutkittavan leiriryhmän viimeisenä leiriviikonloppuna joulukuussa 2014. Tällöin haastateltiin kolme leirille osallistunutta, haastatteluhetkellä 14–15-

vuotiasta nuorta ja samalla heidän mukaansa annettiin vanhemmille suunnatut kyselyt palautuskuorineen. Viimeiseltä leirikerralta poissaolleen nuoren vanhemmille lähetettiin kyselylomakkeet postitse, ja itse nuori haastateltiin erikseen tammikuussa 2015. Nuorten haastattelut olivat yksilöhaastatteluita, jotka toteutettiin Tampereen Nuorten turvatalon tiloissa leirin aikana. Myös erikseen tammikuussa haastateltu nuori tavattiin Nuorten turvatalolla. Eskolan ja Vastamäen (2007, 29) mukaan haastatteluilla on suurempi mahdollisuus onnistua, mikäli ne toteutetaan haastateltavien tutulla ja turvallisella kotikentällä. Huolimatta siitä, että yksi nuori haastateltiin vasta leirin päätyttyä, haastattelun teemat ja apukysymykset olivat kaikilla samat. Kaikki haastattelut äänitettiin.

Haastattelun etu aineistonkeruumenetelmänä on joustavuus, koska haastattelijan on mahdollista haastattelutilanteessa esimerkiksi tehdä tarkentavia kysymyksiä, selventää ilmauksia ja vaihtaa kysymysten järjestystä tavoitteenaan saada mahdollisimman paljon tietoa haluamastaan aiheesta. Teemahaastattelulle ominaista on ennalta valittujen teemojen ja tarkentavien kysymysten mukaan eteneminen, eikä se sisällä strukturoidulle haastattelulle ominaisia valmiita vastausvaihtoehtoja. (Eskola&Vastamäki 2007, 27; Tuomi&Sarajärvi 2013, 73, 75.) Teemahaastattelu valittiin aineistonkeruumenetelmäksi nuorille edellä mainittujen etujen vuoksi. Kohderyhmän haastavuus huomioiden tehtiin myös valmiita teemoihin liittyviä kysymyksiä sen varmistamiseksi, että tutkimuksen kannalta laadukasta aineistoa saatiin niiltäkin nuorilta, jotka eivät oma-aloitteisesti osanneet kertoa kokemuksistaan. Valmiiden kysymysten avulla siis varauduttiin tarpeen mukaan muuttamaan haastattelutilanne strukturoidummaksi (Liite 3).

Aineiston keruussa pyrkimyksenä oli saada nuorten kokemusten avulla arvioitua leirin vaikutuksia. Leirin vaikutusten arvioimiseksi pyrittiin saamaan haastateltavilta kuvausta mahdollisista muutoksista heissä itsessään Kaupunkileirin aikana ja olivatko mahdolliset muutokset Kaupunkileirin ansiota. Leirin vaikutuksien näkyväksi saamisessa hyödynnettiin teoriaohjaavasti Petteri Paasion (2003) Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukselle (Stakes) tekemää raporttia *Vaikuttavuuden arvioinnin rakenne ja mahdollisuus sosiaalialalla*, jonka perusteella teemahaastatteluun valikoitiin kysymyksiä, jotka ohjasivat nuoria pohtimaan muutosta itsessään tai tilanteessaan. Paasion (2003) mukaan vaikuttavuutta voidaan arvioida muun muassa muutosmittarein, joiden avulla kerätään tietoa siitä, mikä on muuttunut tai, ehkäisevää toimintaa tutkittaessa, mitä ei ole ta-

pahtunut (Paasio 2003, 54–55). Koska vaikuttavuuden tutkiminen olisi ollut oma tutkimuksensa, tässä tutkimuksessa pitäydyttiin vain vaikutuksissa, joiden esiin nostamiseen Paasion (2003) teos antoi esimerkkejä.

Eskola (1975) erottaa haastattelun ja kyselyn siten, että kyselyn vastaaja täyttää itse kyselylomakkeen esimerkiksi kotonaan, ja siitä puuttuu haastattelijan rooli kysymysten esittäjänä sekä vastausten muistiinpanijana. Etenkin postikyselyn etuna on, että se ei ole maantieteellisesti sidottu. (Tuomi&Sarajärvi 2013, 73; Valli 2007, 106.) Vanhemmilta kerättävän aineiston keruumenetelmäksi valikoitui postikysely, koska vanhemmat olivat niin sanottuja toissijaisia tutkimuskohteita, eikä heitä ollut tarkoitus tavata henkilökohtaisesti. Vanhemmilta pyrittiin kuitenkin saamaan mahdollisimman laadukasta materiaalia, joten kyselyn kaikki kysymykset olivat muodoltaan avoimia (Liite 4). Koska postikyselyn yhtenä heikkoutena on alhainen vastausprosentti (Valli 2007, 106), kyselyyn kirjattiin viimeinen palautuspäivä. Tämän lisäksi vanhemmille lähetettiin muistutusviesti päivämäärän lähestyessä, sekä ilmoitettiin vastausajan pidentymisestä kuluvan kuun loppuun saakka.

4.3 Aineiston analyysi

Koska tutkimuksen tarkoituksena tuoda asiakkaiden kokemukset esiin ja niiden perusteella arvioida Kaupunkileiriä työmuotona, loogisin analyysimenetelmävalinta oli aineistolähtöinen analyysi. Tuomen ja Sarajärven (2013) mukaan aineistolähtöisessä analyysissä analysoitavat yksiköt nousevat aineistosta, eivätkä ole ennalta sovittuja. Myöskään aikaisemmillä havainnoilla tai teorioilla ei ole merkitystä lopputulokselle, koska teorian on mahdollista konstruoida aineistosta. (Eskola 2010, 182; Tuomi&Sarajärvi 2013, 95.) Analysoitavana aineistona olivat tietokoneelle litteroidut eli puhtaaksikirjoitetut nuorten haastattelut sekä vanhemmilta palautuneet kyselylomakkeet, jotka niin ikään siirrettiin alkuperäisessä muodossaan tietokoneelle tekstitiedostoksi. Aineistoista pyrittiin nostamaan esiin nuorten ja vanhempien kokemuksia, sekä mahdollisia muutoksia, jotta vaikutusten arviointi olisi mahdollista.

Nuorten litteroitujen haastatteluiden sisällön analysointi alkoi tutkimuskysymysten kannalta kiinnostavien ilmaisujen etsimisellä. Tämän jälkeen löydettyt ilmaisut pelkistettiin

siten, että niitä oli mahdollista ryhmitellä eri kategorioihin muodostaen alaluokkia. Muodostuneita alaluokkia niin ikään oli mahdollista teemoitella sen mukaan, mihin haastattelun teemaan ilmaisu vastasi, sekä sisältöjen samankaltaisuuden mukaan. Tuomen ja Sarajärven (2013, 93) mukaan teemoittelussa laadullinen aineisto pilkotaan ja ryhmitellään erilaisten aihepiirien mukaan. Eri nuorten ilmaisut olivat koodattu eri värein hahmottamisen helpottamiseksi (ks. taulukko 1). Haastattelun runko ohjasi aineiston teemoittelua. Vanhemmilta saatu aineisto koostui kahdesta palautuneesta kyselystä ja oli näin ollen myös huomattavasti niukempi, mutta siinä edettiin samalla tavalla kuin nuorten aineistossa.

TAULUKKO 1. Esimerkki nuorten haastattelujen analyysistä

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistys	Alaluokka
<i>H: Onks siinä jotain eroo olla kotona versus täällä? N: No täällä on kavereita. Tai koko ajan.</i>	Verrattuna kotona olemiseen täällä on kavereita koko ajan.	Leirillä olemisen erot muualla olemiseen
<i>No että tääl saa niinku olla ihan vapaasti... niinku pelkästään vaan olla. Ei niinku tarvi periaatteessa huolehtia sit niinku mistään ite. Nii, ruoka tääl tehää ja kaikkee.</i>	Saa olla vapaasti, eikä tarvitse huolehtia itse mistään.	

Teemoittelun jälkeen oli mahdollista yhdistellä teemoja siten, että saatiin muodostettua abstrahoituja eli käsitteellistettyjä yläluokkia tai pääteemoja, joiden avulla oli mahdollista tehdä johtopäätöksiä nuorten ja vanhempien kokemuksista. Tuomen ja Sarajärven (2013, 113) mukaan aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä luokittelujen pohjalta muodostuneita käsitteitä tai kategorioita sisältöineen tarvitaan, jotta tutkija voi tehdä johtopäätöksiä ymmärtäen, mitä asiat tutkittaville merkitsevät.

5 KAUPUNKILEIRIN VAIKUTUKSIA

Tässä luvussa esitellään aineistoista esiinnousseita tutkimustuloksia. Ensin kuvataan nuorten kokemuksia ja niiden kautta nousevia leirin erityispiirteitä, minkä jälkeen analysoidaan leirin vaikutuksia. Nuorten kokemusten jälkeen esitellään vanhempien aineiston tuloksia, kuten leirin vaikutuksia nuoreen vanhemman näkökulmasta sekä leirin vaikutuksia vanhempiin. Vastaajien anonymiteetin suojaamiseksi heidät on sitaateissa erotettu toisistaan numeroin. Mikäli sitaatti sisältää dialogia haastattelijan ja haastateltavan välillä, ovat puhujan vaihdokset merkitty sitaatin eteen siten, että nuori on N ja haastattelija H. Sitaaateissa esiintyvät nimet on korvattu muilla ilmaisuilla ja ne on jätetty kursivoimatta.

5.1 Nuorten kokemuksia Kaupunkileiristä

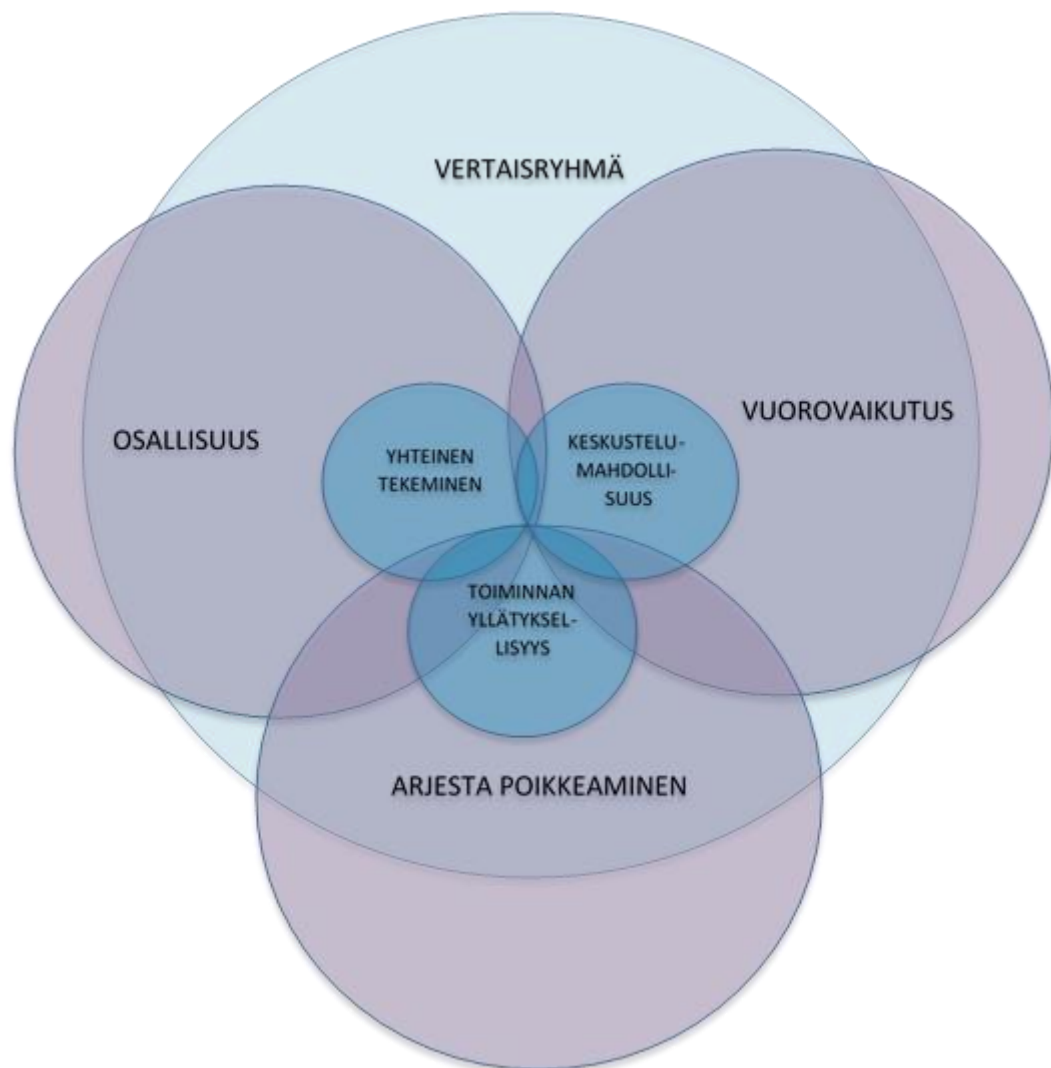
Tutkimuksesta saatujen tulosten mukaan nuoret kävivät leirillä mielellään tai mikäli eivät osanneet mielipidettään ilmaista suoraan, kertoivat kuitenkin halustaan jatkaa leirillä käyntiä, mikäli se olisi mahdollista. Leiriin suhtautuminen myös muuttui leirivuoden aikana parempaan suuntaan, ja ennakkokäsitykset leiristä sekä muista leirille osallistuvista muuttuivat. Ennen leirin alkua sen kuviteltiin esimerkiksi muistuttavan lastenkotia, ja leiriporukan aktiivisuus sekä toiminnallisuus ylittivät ennako-odotuksia. Tässä tutkimuksessa leiriporukan katsotaan sisältävän leirin muut nuoret sekä ohjaajat.

Nuorten leirille tulon syyt vaihtelivat. Syitä olivat kodin ulkopuolisen tuen sen hetkinen puuttuminen nuoren elämästä, tai oman käytöksen tai toiminnan aiheuttanut uhka laitokseen joutumisesta. Kaupunkileirille tultiin esimerkiksi muuttuneen elämäntilanteen ja aiemman tukimuodon päättymisen vuoksi. Eräs nuori ei osannut kertoa leirille tulonsa syytä.

5.1.1 Kaupunkileirin erityisyys

Nuorten kokemukset leiristä tiivistyivät analyysissa kuvaukseksi *leirin erityisyydestä*. Leirin erityisyyttä kuvasi nuorten kokemukset siitä, miten leiri heidän mielestään erosi

muista heille tutuista paikoista, joihin liittyy sosiaalista kanssakäymistä, kuten koti, koulu, harrastukset tai toiset leirit. Tässä tutkimuksessa tällaiset paikat nimettiin sosiaalisiksi ympäristöiksi. Leirillä oleminen erosi nuorten mielestä muissa sosiaalisissa ympäristöissä olemisesta *osallisuuden* ja *vuorovaikutuksen* osalta. Leirillä olon koettiin myös yleisesti olevan *arjesta poikkeavaa* toimintaa. Nämä erityisyyttä määrittävät teemat sisälsivät nuorten kokemuksissa esiintyviä positiivisia asioita, jotka voitiin nimetä leirin vahvuudeksi. Teemoihin sisältyviä vahvuuksia olivat yhteinen tekeminen (osallisuus), keskustelumahdollisuus (vuorovaikutus) sekä toiminnan yllätyksellisyys (arjesta poikkeaminen). *Vertaisryhmä* oli avainroolissa positiivisten kokemusten syntymisessä. (Kuvio 1).

KUVIO 1. Leirin erityisyys nuorten kokemusten perusteella

Vertaisryhmän merkitys nuorille tuli aineistossa esiin samanikäisyyden ja -henkisyiden korostamisen kautta. Nuorten haastatteluista nousi esiin viihtymisen olleen kiinni ympärillä olevista ihmisistä. Myös se, että tytöt ja pojat olivat Kaupunkileireillä erikseen, nostettiin esiin positiivisena asiana, koska saman sukupuolen kanssa ollessa koettiin voivan olla rennommin ja enemmän oma itsensä. Vertaisryhmän merkitys tuli esiin myös muiden leirin erityisyyttä kuvaavien teemojen yhteydessä.

Kyllä. Se on tosi tärkeätä, että niinku on hyvät kaverit ja tolleen. Se riippuu niistä ihmisistä yleensä se, et miten viihtyy. (Nuori 1)

— No ehkä nämä muut leiriläiset ja se että ne on saman ikäisiä... tai niinku ne ei oo semmosia niinku tavallisia lapsia, jotka niinku... [—] niinku semmosia tylsiä lapsia, jotka vaan opiskelee, niillei oo kauheen sosiaalinen elämä eikä mitää. Tapaan niit ihan tarpeeks jo koulussa. Vaikka mä itekin opiskelen, mut siä on välillä sellasia jotka vaan pelkästään opiskelee. (Nuori 1)

— se on hyvä et on niinku tytöt erikseen ja pojat erikseen, koska mä oon huomannu, että jos [—] pojat on tyttöjen kans, niin sit aletaan heti pukeutua, ja sitte [alkaa] se niinku se esittely, mut ku mä oon niinku poikien kaa, niin ollaa ihan rennosti, ketään ei kiinnosta mitä se toinen tekee, niin saa tehä ihan mitä haluaa. (Nuori 4)

Osallisuus on laaja käsite, joka rakentuu mahdollisuuksista osallistua tai olla osallistumatta, saada tietoa ja vaikuttaa työskentelyprosessiin, ilmaista omia ajatuksiaan ja mieli-
piteitään sekä saada siihen tukea, ja on mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin (Lapsen osallisuus 2015). Osallisuus korostui nuorten aineistossa vaikutusmahdollisuutena. Leirillä ollessaan nuoret saivat päättää, mitä tekevät, tai saivat olla tekemättä mitään. Toisin sanoen toiminnan omaehtoisuus korostui positiivisessa mielessä. Haastatteluiden perusteella nuoret kokivat myös saaneensa vaikuttaa leirien tuleviin sisältöihin, esimerkiksi millaista toimintaa he toivoivat seuraaviin leiriviikonloppuihin. Ohjaajat myös mahdollistivat nuorten osallisuuden olemalla liikaa rajaamatta nuorten ideoita sekä heittäytymällä syntyneisiin ideoihin mukaan. Tämä erotti Kaupunkileirin myös aiemmista leirikokemuksista.

– – *yhen kerran ku mä olin toisella leirillä, ohjaajat oli ihan hiljaisena ja sano et ”ei saa tehdä tätä, ei saa tehdä nii”, niin nää [Kaupunkileirin] ohjaajat lähti siihen läppään mukaan.* (Nuori 4)

Yhteinen tekeminen juuri nimenomaisen leiriporukan kanssa nousi esiin osallisuuteen liittyvänä konkreettisena vahvuutena. Yhteistä tekemistä koko leiriporukan kesken oli esimerkiksi ruuanlaitto, elokuvan katsominen tai erilaisissa leiripaikan ulkopuolisissa paikoissa käyminen.

– – *että saan olla just sen porukan kanssa ja sitten taas saa tehdä oman ruuan... se oli musta se hyvä.* (Nuori 4)

Vuorovaikutus leirin erityisyytenä koostui aineiston mukaan vuorovaikutuksen merkityksellisyydestä sekä laadusta. Esimerkiksi kavereiden seura koettiin jatkuvasti läsnäolevaksi. Kavereiden kanssa vuorovaikuttamisen merkitystä tukee se, että Aaltosen ym. (2003, 93) mukaan nuoret pystyvät kavereiden kesken käsittelemään monia kasvamiseen ja aikuisuuteen liittyviä kysymyksiä, joista eivät halua keskustella vanhempiensa kanssa. Vuorovaikutuksen laatua kuvasi se, että vuorovaikutus ohjaajien kanssa koettiin nuorta hyödyttävänä; ohjaavana, tukevana ja kannustavana.

H: Osaaksä avata yhtään, millasta tukee se on ollu niinku konkreettisesti?

N: Ne on sanonu mulle et kannattaa tehdä ne asiat, mitä sulle sanotaan, niin pääset helpommalla, et ei tarvi koko ajan huutaa ja sillee, nii sit mä oon kokeillu sitä ja se on onnistunu. (Nuori 1)

Erityispiirteenä olevaan vuorovaikutukseen sisältyvä *keskustelumahdollisuus* niin muiden nuorten kuin ohjaajien kanssa koettiin tärkeänä. Keskustelun aiheita olivat esimerkiksi kotona oleminen sekä rasismi. Ohjaajat olivat nuorten aineistosta nousseen tiedon valossa mukavia, sallivia ja heittäytyviä. Nuoret pystyivät keskustelemaan heidän kanssaan, mikä viestii luottamuksesta. Keskustelumahdollisuuden puuttuminen olisi ollut huono asia.

N: No ehkä se [olisi ollut huonoa], et mä en [olisi] päässyt jutteleen.

H: Kenelle?

N: No noille ohjaajille ja noille toisille. (Nuori 1)

Arjesta poikkeaminen muodostui kolmanneksi Kaupunkileirin erityispiirteeksi. Aineiston mukaan nuoret kokivat, että leirillä heidän ei tarvinnut huolehtia arkisista asioista, ja myös kouluun liittyvät asiat pystyttiin unohtamaan viikonlopun ajaksi, mikä oli poikkeavaa esimerkiksi kotona olemiseen verrattuna. Kuten *vuorovaikutuksen* yhteydessä todettiin, Kaupunkileirillä kaverit koettiin jatkuvasti läsnäoleviksi, toisin kuin kotona. Arjesta poikkeavuuteen voidaan toisin sanoen katsoa sisältyneen kaksi muuta leirin erityisyyttä kuvaavaa teemaa, osallisuus ja vuorovaikutus. Koska tutkimuksessa haluttiin kuitenkin korostaa arjesta poikkeavuutta toiminnallisemmasta näkökulmasta, teemat pidettiin erillään. Leiriviikonloppujen sisällöt poikkesivat ainakin osittain nuorten arjelle tyypillisistä toiminnoista, mikä teki niistä erityisiä. Tällaisia toimintoja olivat esimerkiksi ohjaajien järjestämät liikunnalliset toiminnot, kuten nyrkkeily läheisessä nyrkkeilyhallissa tai muu toiminnallisuus, kuten käynnit erilaisissa paikoissa Nuorten turvatalon tilojen ulkopuolella. Arjesta poikkeavuuden teemasta leirin vahvuudeksi konkretisoitui *toiminnan yllätyksellisyys*, joka liittyi ohjaajien suunnittelemaan tekemiseen tai toimintaan, josta nuoret eivät tienneet etukäteen. Yllätyksellisyys koettiin ikään kuin vastapainona vaikutusmahdollisuudelle.

Kun mä tuun tänne, sit mä rentoudun ja pääsen siitä koko jutusta eroon. Ei tarvi tehä läksyjä, ei tarvi niinku miettiä, että hei mulla on ens viikolla koe ja ei tarvi miettiä [mitään]. Saat ihan rennosti tulla tänne, ja vähä sellasta vaihtelua tässä arkipäivässä. (Nuori 4)

N: Kun me käydään aina lauantaisin jossain.

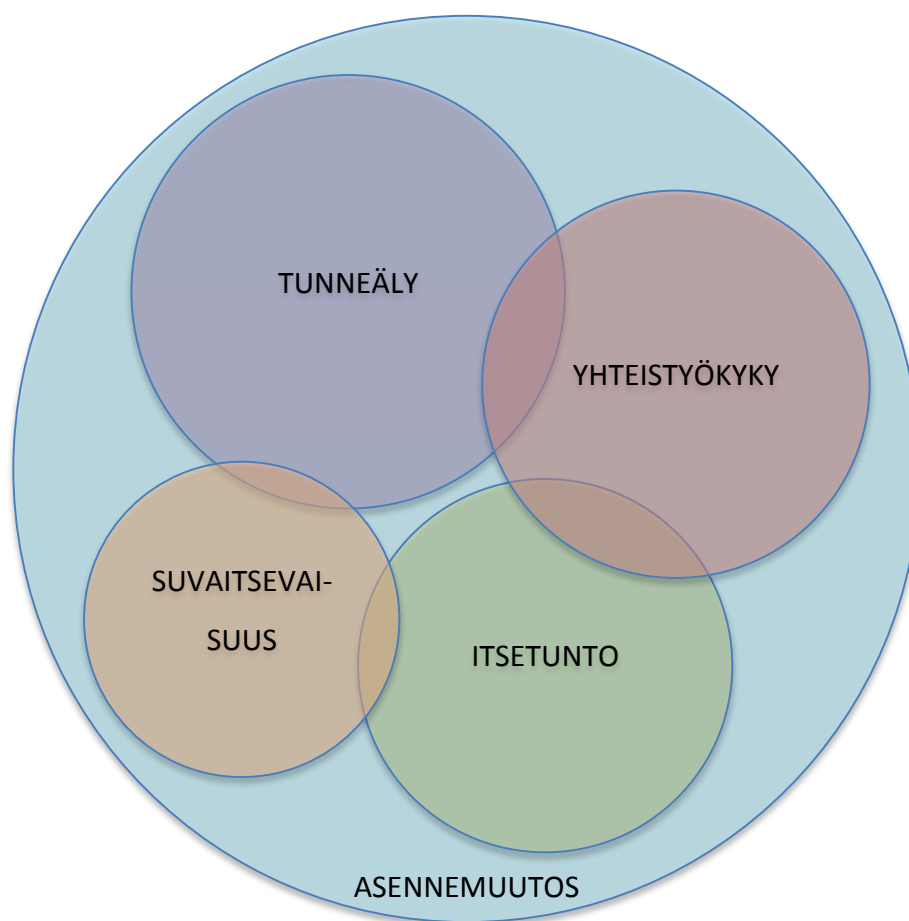
H: Miltä se tuntuu, mitä sä ajattelet siitä?

N: Kivaa. – – No jos se [eri paikoissa käyminen] ois koko ajan kotona, niin ei se ois niin hauskaa, kun se ois semmosta tavallista arkielämää. (Nuori 3)

– – mut sit on aina välillä kivaa ku ohjaaja ei esim kerro, et mihin me mennään, ja sit me mentii ajaa jollain lakasukoneella ja sillee. (Nuori 1)

5.1.2 Leirivuoden vaikutuksia nuoriin

Aineistonkeruuvaiheessa yhtenä haastattelu- sekä teemoitteluvaiheen teemana olivat muutokset nuoressa. Tulosten esittämisvaiheessa puhutaan muutosten sijaan yleisesti vaikutuksista, jotka nousivat esiin nuorten kokemusten kautta. Kaikki esiin nousseet vaikutukset eivät välttämättä olleet yksin Kaupunkileirin ansiota. Siksi tässä yhteydessä puhutaan leirivuodesta ja sen aikana ilmenneistä vaikutuksista. Tutkimuksesta saatujen tulosten perusteella leirivuodella oli vaikutusta nuorten *tunneälyyn*, *yhteistyökykyyn*, *itsetuntoon* ja *suvaitsevaisuuteen*, ja ne myös linkittyvät toisiinsa. Edellä mainittujen taustalla vaikutti yleinen asennemuutos, jonka voitiin katsoa syntyneen leirivuoden aikana. Vaikutukset koottiin kuvioon 2.

KUVIO 2. Leirivuoden vaikutuksia nuoriin

Tutkimuksen tulosten mukaan leirivuoden aikana muuttuneiden asenteiden vaikutus *tunneälyn* kehittymiseen näkyi itsehillintänä sekä koulunkäyntiin liittyvän motivaation kasvuna. Aaltosen, Ojasen, Vihusen ja Vilénin (2003, 62) mukaan tunneälyn avulla ihminen harjoittaa itsehillintää, innostusta, sisua sekä motivoitumisen ja optimistisen ajattelun taitoa. Aiemmin kotona purkautuneet aggressiot pystyttiin pitämään kurissa, sekä koulunkäyntiin keskityttiin paremmin. Motivaation kasvua kuvaa esimerkiksi haave jatko-opinnoista.

Se merkitys on ollu mulle, et oon saanu pidetty omat hermoni ja niinku kotona hoidettuu omat hommani. (Nuori 1)

Nii en mä enää sano opettajille mitään sillee... mulle riittää et mä käyn tunneilla. [– –] mä vaan haluun päästä jonnekin kouluun. Tai nimeltä mainitulle koulutusosalalle... tosin sinne on vähä vaikee [päästä]... mut siis mä haluun sinne. (Nuori 2)

Yhteistyökyvyn lisääntyminen näkyi käyttäytymisen muuttumisena kotona ja koulussa, vaikka varmuutta siihen, että muutos olisi ollut ainoastaan leirin ansiota, ei välttämättä ollut. Kotiolot, esimerkiksi vuorovaikutus vanhemman kanssa, koettiin parantuneen, ja sopimusten teko oli helpompaa. Käyttäytymisen muutokseen kotona vaikutti esimerkiksi se, että vanhempi oli luvannut nuorelle palkkion hyvästä käytöksestä, mikä motivoi yhteistyöhön. Yhteistyökykyisyyden taustalla voi katsoa olevan edellisessä kappaleessa mainittu optimistisen ajattelun kehittyminen, jolloin yhteistyökykyisyyden lisääntyminen on yhdistettävissä tunneälyn kehittymiseen.

No ehkä ku mä oon alkanu parantaa mun käytöstä niin on se [vuorovaikutus vanhemman kanssa] sen takiakin muuttunu, mut en mä tiä onks se tästä [Kaupunkileiristä] kii. (Nuori 2)

– – ei se [kotitöiden tekeminen] mua enää oo haitannu sillee, ku sit aina ku sen tekee heti, niin sitte se on aina nopeemmin ohi. Sitte sitä hyvää juttuu, hyviä juttuja saaki, ku on tehny kaikki niinku. (Nuori 1)

Kaupunkileirin vaikutus *itsetuntoon* heijastui niin ikään asenne- ja suhtautumistavan muutoksen kautta. Itsetunnon parantuminen näkyi omien tarpeidensa ja halujensa kunnioittamisena. Omien tarpeiden ja halujen kunnioittaminen tarkoitti käytännössä itsensä ajattelemista tilanteissa, joissa nuorelta esimerkiksi oli pyydetty toistuvasti jotakin, ja siitä oli muodostunut velvollisuus, vaikka mahdollisuus olisi ollut myös kieltäytyä. Itsetunnon kohoaminen näkyi myös taitona vastaanottaa itseän kohdistuvia kommentteja aiempaa paremmin.

No se on aina ollut sitä, et ku asutaan meidän serkkujen lähellä [—] suunnilleen viikottain joudun tekeen siä jotain, niin ny mä en oo vaan jaksanu mennä sinne aina. Oon ajatellu itteeni. (Nuori 1)

— Kun ennen kun mä tulin tänne, niin mä otin aina kaikki [mitä sanottiin] ihan tosissani. - - Mutta ajan myötä mä tajusin, - - että voisin ottaa asiat vähä rennommin. (Nuori 4)

Yhtenä leirin vaikutuksena aineistossa ilmeni myös *suvaitsevaisuuden* lisääntyminen. Tutkimusaineiston perusteella leiriporukka koostui erilaisista nuorista muun muassa taustojensa, luonteenpiirteidensä ja ominaisuuksiensa puolesta. Haastatteluiden perusteella myös nuoret itse nämä yksilölliset erot tunnistivat, ja osasivat eritellä leiriporukassa havaittavia erilaisia rooleja sekä yksilöllisiä luonteenpiirteitä ja persoonallisuuksia. Aineiston perusteella myös oman suhtautumistavan muutos tunnistettiin.

— Erilailla suhtautuu eri ihmisiin osannu ja sillee. Ettei aina ulkokuori ratkase. (Nuori 1)

5.2 Vanhempien kokemuksia Kaupunkileiristä

Vanhemmilta saadun aineiston tulokset jakautuivat leirin vaikutuksiin nuorelle vanhempien näkökulmasta sekä leirin vaikutuksiin itse vanhempiin. Aineisto koostuu kahdelta vanhemmalta palautuneista kyselyistä vastauksineen. Huolimatta pienestä otannasta vanhemmat käsitellään yhtenä yleistettynä kokonaisuutena, mikä on huomioitava yleistysten luotettavuutta arvioitaessa.

5.2.1 Kaupunkileirin vaikutuksia nuoriin vanhempien näkökulmasta

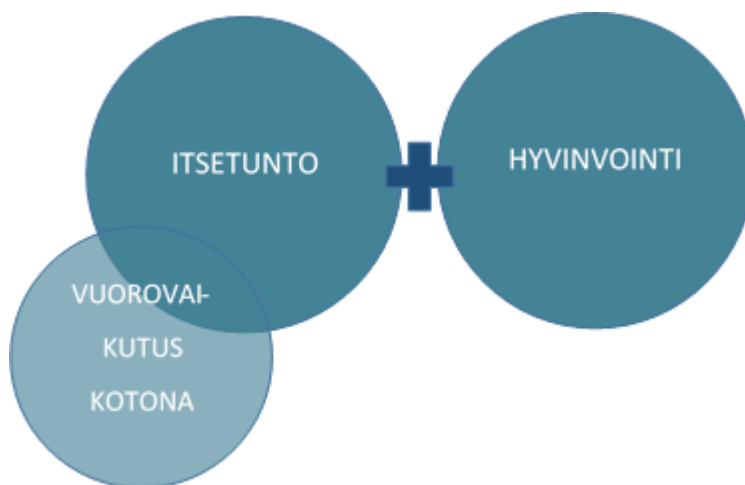
Vanhempien mukaan nuoret kävivät Kaupunkileirillä mielellään. Vanhempien näkökulmasta nuorten leirille tulon syitä olivat nuoren passiivisuus sekä hyvän esimerkin puute. Vanhempien mukaan koulunkäynti ei kiinnostanut nuorta, tai nuori oli vetäytyvä ja saattoi purkaa huonoa oloaan itselleen haitallisilla tavoilla. Passiivisuus vaikutti aineiston mukaan myös kotona vallitsevaan nuoren ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen. Hyvän esimerkin puute oli aineiston perusteella syntynyt perheen elämäntilanteen muutoksen myötä tai nuori oli noudattanut itsensä kannalta negatiivista esimerkkiä.

Koulu ei kiinnostanut, lähti helposti koulussa muiden hölmöilyyn mukaan.

(Vanhempi 1)

– – Nuori oli masentuneen oloinen. Vetäytyi omilleen. [– –]Ei ”auennut” millään lailla. Oli aggressiivinen. (Vanhempi 2)

Vanhempien kokemuksia Kaupunkileiristä tutkittiin sen avulla, miten vanhemmat kokivat leirin vaikuttaneen nuoreensa. Tutkimustulosten perusteella vanhempien näkökulmasta leiri tuotti nuorille uusia ja mieluisia kokemuksia. Vanhempien aineiston mukaan nuoren saamien uusien kokemusten lisäksi leirillä oli positiivisia vaikutuksia nuoren *itsetuntoon* ja sitä kautta *vuorovaikutukseen kotona*, sekä nuoren *hyvinvointiin* (Kuvio 3).

KUVIO 3. Leirin vaikutuksia nuoriin vanhempien näkökulmasta

Vanhempien näkökulmasta nuoren *itsetunto* oli kohonnut leirin aikana. Vanhemmat kokivat nuorten saaneen rohkeutta, ja nuorten luotto itseensä oli itsetunnon kasvun myötä lisääntynyt. Nuoren positiivisempi suhtautuminen itseensä, iloisuus ja osallistuvuus välittyivät vanhempien mukaan nuoresta myös ulospäin, esimerkiksi suhtautumisen parantumisena kotona olevaan vanhempaan. Nämä muutokset nuorella vaikuttivat vanhemmilta välittyvän kokemuksen mukaan myös kotioloihin: vuorovaikutuksen voitiin katsoa parantuneen vanhemman ja nuoren välillä.

Itseluottamus ja itsetunto on kasvanut. (Vanhempi 1)

Nuoren itsetunto on leirivuoden aikana kasvanut huomasti. (Vanhempi 2)

Positiivinen asenne muita ihmisiä kohtaan (etenkin vanhempi) on lisääntynyt.

— — nuoren asenteiden ja olemisen muutos on helpottanut myös kotioloja.
(Vanhempi 2)

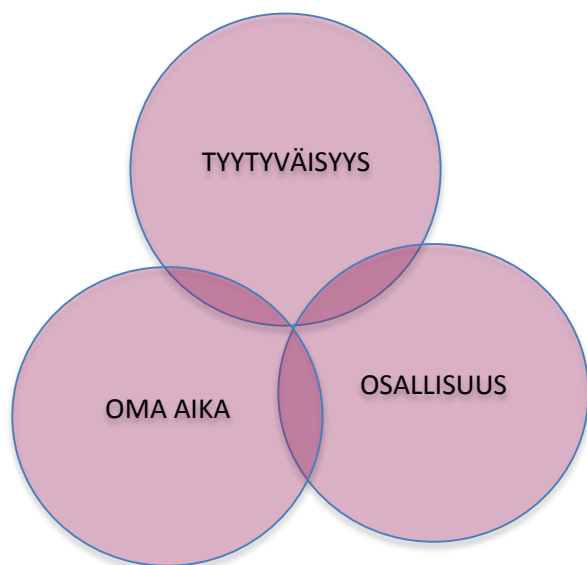
Vanhemmilta kerätystä aineistosta nousi esiin myös leirin vaikutukset nuorten *hyvinvointiin*. Ihmisen hyvinvoinnin voi katsoa koostuvan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta osa-alueesta. Fyysisen hyvinvoinnin kohenemisen lisäksi koulun sujumisen voitiin katsoa heijastavan psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin kohenemistä. Vanhempien tutkimusaineiston mukaan koulunkäynnin paranemisen koettiin olleen osittain myös koulun ansiota.

Nuoren ulkonäkö on kohentunut (— ei syö murheeseen). (Vanhempi 2)

Tällä hetkellä koulussa menee paremmin (myös koulun ansiosta). (Vanhempi 1)

5.2.2 Kaupunkileirin vaikutuksia vanhempiin

Kaupunkileirin vaikutukset vanhempiin ilmenivät pääasiassa *tyytyväisyytenä* nuorilta välittyneisiin hyviin kokemuksiin sekä nuoren aikuistumiseen ja kehitykseen vuoden aikana. Myös *oman ajan saaminen* sekä vanhemman *osallisuus* nuoren elämään nousi esiin (Kuvio 4).

KUVIO 4. Leirin vaikutuksia vanhempiin

Tutkimusaineiston mukaan Kaupunkileiri mahdollisti vanhemmille oman ajan saamisen leiriviikonloppuina, mikä vanhempien näkökulmasta osaltaan vaikutti positiivisesti perheen elämään leiriviikonloppujen ulkopuolellakin. Myös vanhemman osallisuus nuoren elämään koettiin parantuneen leirivuoden aikana nuoren jakaessa vanhemmalle kokemuksiaan, kuten ajatuksiaan ja tunteitaan.

Kerran kuukaudessa pieni huilahdustauko (omaa aikaa). [—] Elämässä on positiivinen sävy nyt. (Vanhempi 2)

Nuori päästää minutkin elämänsä ja jakaa ajatuksia ja tunteita. (Vanhempi 2)

Ainoana Kaupunkileirin parannusehdotuksena vanhempien kyselyistä nousi toive neuvoille jatkoon suhteen; miten perheelle tai nuorelle olisi mahdollista jatkossa saada tarpeen tullen tukea, ja millaista tukea olisi tarjolla. Muutoin vanhemmat kokivat Kaupunkileirin ohjaajineen ansaitsevan kiitosta. Lisäksi aineistosta nousi esiin ihmisen aidon kohtaamisen arvostaminen.

Ihana nähdä ja kokea, miten ihmisten aito välittäminen ja läsnäolo kantavat hedelmää. (Vanhempi 2)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Ehkäisevä ja tukeva työmuoto

Nuorten syrjäytymisen riskitekijät voidaan jakaa neljään osa-alueeseen sen mukaan, mihin ongelmat liittyvät. **Yhteiskuntaan** liittyviä riskitekijöitä ovat esimerkiksi päihteiden helppo saatavuus sekä heikkoudet psykososiaalisissa palveluissa ja toimeentulossa. **Perheeseen** liittyviä riskejä ovat päihteiden käyttö sekä perheen ongelmien huomiotta jääminen. **Kouluun** liittyviä tekijöitä ovat epäonnistuminen koulutyössä sekä puutteet sitoutumisessa ja tuen saannissa. **Kavereihin** liittyviä riskitekijöitä ovat varhainen epäsosiaalinen ryhmäytyminen, joka tukee epäsosiaalisia tekoja, kapinointi sekä eristäytyminen. (Hawkins, Catalano & Arthur 2002; Sundell & Forster 2005, Heikkisen 2007, 56 mukaan.) Myös Mehtonen (2011, 11) luettelee riskitekijöiksi heikon suoriutumisen koulussa, työttömyyden sekä irrallisuuden sosiaalisesta ympäristöstä ja perheestä, mikä saattaa johtaa aikuisuuden kaipuun ja läheisyyden tarpeen tyydyttämiseen kaveriporukoissa, joissa valintoja saattavat ohjata muu kuin normien mukainen toiminta.

Kaupunkileirin nuorilla oli nähtävissä enemmän tai vähemmän näihin osa-alueisiin liittyviä riskitekijöitä, jotka saattavat myöhemmin johtaa tai olivat jo saattaneet johtaa lastensuojelun tarpeeseen ja syrjäytymistä ehkäiseviin toimiin. Tutkimustulosten perusteella Kaupunkileirin aikana ilmeni erilaisia positiivisia vaikutuksia nuoriin, jotka saattavat ehkäistä ongelmia edellisessä kappaleessa mainituilla osa-alueilla.

Vertaisryhmästä sosiaalista pääomaa

Vertaisryhmänä koetun leiriporukan voi katsoa tukeneen nuoren kannalta suotuisaan ryhmään kiinnittymistä, mikä ehkäisee syrjäytymistä ja on sosiaalisesti vahvistavaa (vrt. luku 3.2.1). Kaupunkileiri pyrkii myös ohjaajien näkökulmasta yksinäisyyden poistamiseen tarjoamalla keskustelumahdollisuuden sekä turvallisen aikuisen läsnäolon luottamuksellisessa ympäristössä (vrt. luku 3.2.2, 16–17). Vuorovaikutus nousi esiin myös tutkimustuloksissa. Aineiston perusteella voi todeta, että mahdolliset haasteet vuorovaikutuksessa tai vuorovaikutuksen riittämättömyys ovat saattaneet heijastua leirillä olleiden nuorten elämän eri osa-alueisiin, esimerkiksi koulunkäyntiin ja kotona olemiseen. Vuorovaiku-

tuksen merkitys leirillä olleisiin nuoriin nousi esiin tuloksissa leirin vaikutuksista nuorille: tunneälyn, yhteistyökyvyn, itsetunnon sekä suvaitsevaisuuden kehittymisen mahdollistanut asennemuutos pohjautui leirillä tapahtuneeseen vuorovaikutukseen. Myös vanhempien tutkimusaineiston analyysissä ilmeni vuorovaikutuksen parantumisen vaikutus kotioloihin.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että nuoret, joilla on syystä tai toisesta, esimerkiksi elämäntilanteesta tai omista kyvyistä johtuvia haasteita vuorovaikutuksessa, voivat hyötyä Kaupunkileirin kaltaisesta sosiaalisesti vahvistavasta työmuodosta. Sosiaalisessa vahvistamisessa pyritään osallisuuden ja liittymisen tukemisen lisäksi kasvattamaan nuoren *sosiaalista pääomaa*. Sosiaalinen pääoma on Danska-Honkalan ja Poterin (2011) mukaan ”sosiaalinen voiteluaine”, jonka helpottaa vuorovaikutusta sen kautta, että ihmiset ovat toistensa kanssa tekemisissä ja luottavat toisiinsa. Sen avulla ihmiset ovat tietoisempia siitä, että tarvitsevat toisiaan voidakseen paremmin niin sosiaalisesti, psykologisesti kuin biologisestikin. (Danska-Honkala&Poteri 2011, 139.)

Lisääntyvästä itsetunnosta rohkeutta

Aaltosen ym. (2003) mukaan nuorella on voimakas halu tulla hyväksytyksi ja kuulua ryhmään, koska kokeakseen itsensä kyvykkääksi ja onnistuneeksi yksilöksi nuori tarvitsee muiden hyväksyntää. Tämän vuoksi nuori saattaa noudattaa kaveripiirinsä sosiaalisia normeja, kuten käyttäytymistapoja, vaikka normit poikkeaisivat nuoren omista asenteistaan. (Aaltonen ym. 2003, 82, 87.) Tästä näkökulmasta itsetunnon ja käyttäytymisen voidaan katsoa liittyvän toisiinsa. Toisaalta nuori voi myös jäädä sosiaalisten ryhmien ulkopuolelle.

Tutkimustulosten mukaan nuorilla ennen leirille tuloa saattoi olla taipumusta noudattaa itselle haitallista esimerkkiä tai esimerkki puuttui. Tutkimustuloksissa ilmenneen itsetunnon kohoamisen kautta johtopäätöksenä voidaan esittää, että nuoren oman asenteen mukainen toiminta omissa sosiaalisissa ympäristöissään saattaa helpottaa nuoren saadessa rohkeutta toimia kaveripiirinsä normeista poikkeavasti. Itsetunnon ollessa hyvä ihminen uskaltaa kieltäytyä muiden ehdottaessa tyhmyyksiä (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2015b). Ulkopuolelle helposti jäävän nuoren kohdalla taas Kaupunkileirinkin tarjoamat, positiiviset ryhmäkokemukset saattavat rohkaista nuorta esimerkiksi liittymään johonkin

ryhmään, kuten harrastusporukkaan. Positiiviset ryhmäkokemukset, jotka toimivat vastalääkkeenä negatiivisia vaikutuksia synnyttävälle jengiytymiselle sekä ulkopuolelle jäämiselle, suojaavat lapsen hyvinvointia (Danska-Honkala&Poteri 2011, 136–137). Näin ollen työmuoto voi ehkäistä nuoren itselle haitallista käyttäytymistä tai ulkopuolelle jäämistä sekä suojata nuoren hyvinvointia.

Turvallinen osallisuuden kokemus

Kaupunkileirillä korostui vuorovaikutuksen lisäksi yhteinen tekeminen vertaisryhmän kanssa sekä osallisuus. Nuorten leiriporukkaan liittyvien positiivisten kokemusten voi nähdä kertovan ryhmän olleen turvallinen (vrt. luku 5.1.1). Turvallinen ryhmä tarkoittaa Danska-Honkalan ja Poterin (2011) mukaan, että ryhmä jakaa ryhmäytymisprosessin myötä muun muassa keskinäisen jäsenten välisen tuntemisen sekä luottamuksen. Turvallinen ryhmä mahdollistaa omana itsenä olemisen sekä hyväksytyksi tulemisen kokemuksen, mikä taas mahdollistaa tunne-, asenne- ja arvotason muutosten kautta erinomaisen pohjan elämisen taitojen oppimiselle. (Danska-Honkala&Poteri 2011, 140.)

Yhteinen tekeminen ja siinä osallisena oleminen voi parhaassa tapauksessa olla nuorelle terapeutista. Toiminnan terapeutisuudella viitataan toimintaterapeuttien tekemään työhön, joka perustuu suunnitelmalliseen ja tietoisesti valittuun tekemiseen tai toimintaan muutoksen mahdollistamiseksi ja tietyn tavoitteen saavuttamiseksi (Pohjonen&Harra 2003, 15). Yksinkertaisenakin näyttäytyvä toiminta voi antaa nuorelle mahdollisuuden oppia jotakin itsestään ja taidoistaan sekä saada onnistumisen kokemuksia (Pohjonen&Harra 2003, 16–17).

Milla Paumon (2009, 14) mukaan sukupuolisensitiivisyyden huomioiva toiminta mahdollistaa, jännitteettömän sukupuolisuuden ja sen ilmenemismuotojen tarkastelun lisäksi, samaa sukupuolta olevan aikuisen turvan ja roolimallin, sekä ryhmän tuen nuoren kasvuun. Kaupunkileiri, jossa kaikki nuoret ovat poikia ja suurin osa ohjaajista miehiä, sukupuolisensitiivinen työote mahdollistaa turvallisen miespuoleisen aikuisen läsnäolon sekä roolimallin välittymisen niille pojille, joilta se omasta arjesta puuttuu. Sen avulla myös luottamus saman sukupuolen edustajiin voi kasvaa, mikäli nuorella on ennestään negatiivisia kokemuksia. Työote antaa myös mahdollisuuden pohtia omaa kehitystä pojasta mieheksi esimerkiksi vertailemalla itseä muihin leirin poikiin tai miesohjaajiin, ilman mahdollista oman ikäisen, vastakkaisen sukupuolen läsnäolon tuottamaa jännitettä.

Kohti suvaitsevaisuuden lisääntymistä

Yhteiskunnallisella tasolla huomion arvoista Kaupunkileirin vaikutuksissa on suvaitsevaisuuden lisääntyminen. Esimerkiksi monikulttuurisuus ja vähemmistöryhmät määrittävät suomalaista yhteiskuntaa enenevässä määrin. Rasismin vastaista toimintaa pyritäänkin saamaan vähemmistöihin kohdistuvien korjaavien työmuotojen lisäksi myös osaksi perusnuorisotyötä, sillä vähemmistönuorten integroimisen lisäksi monikulttuurisuuden edistäminen vaatii toimintaa kaikkien nuorten parissa ja eri ryhmien kesken (Harinen & Suurpää 2004, 2; Honkasalo & Souto 2007, 126; Ahponen, Harinen, Honkasalo, Kivijärvi, Pyykkönen, Ronkainen, Souto & Suurpää 2014, 37). Kaupunkileirin vahvuutena suvaitsevaisuuden lisääntymistä tukevana työmuotona voi katsoa olevan edellisessäkin kappaleessa mainittu sukupuolisensitiivinen työote, jota hyödynnetään myös monessa monikulttuurisessa työskentelyssä nuorten kanssa, kuten Setlementtiliiton Poika- ja Tyttötyössä (vrt. Suomen setlementtiliitto).

Vanhemmuuden tukemista nuoren tukemisen kautta

Leirille osallistuvien nuorten taustat olivat yksilölliset. Vaikka taustoihin ei tutkimuksessa tarkemmin kiinnitetty huomiota, on oletettavaa, että ennen nuoren tuloa Kaupunkileirille tilanne on saattanut vaikuttaa koko perheeseen. Sillä, onko nuoren tai perheen tilanteessa kyse hetkellisestä kriisistä, vai onko nuori tai perhe jo pitkään ollut eri tukien piirissä esimerkiksi lastensuojelussa, voi olla merkitystä nuoren ja perheen kokemuksiin Kaupunkileirin vaikutuksista. Konkreettista hyötyä Kaupunkileirillä tämän tutkimuksen perusteella voi nähdä olevan hetkelliseen elämän kriisiin, koska silloin nuori myös itse saattaa paremmin tiedostaa tuen tarpeensa, ja voi itse pyrkiä vastaanottamaan leirin tarjoamaa tukea. Vaikutukset voivat tällöin olla helpommin nuoren itsensä huomattavissa. Mikäli nuoren perheessä on ennestään eri tukimuotoja ollut paljon, on ymmärrettävää, että nuori ei välttämättä tiedä leirille tulonsa syytä. Toisaalta tällaisista lähtökohdista tuleva nuori voi kokea leirin mukavana kokemuksena ja kyetä erottamaan saadut kokemukset normaalin arjen kokemuksistaan.

Kaupunkileirin voi katsoa vaikuttavan koko perheeseen huolimatta siitä, että leiri ei sisällä perhetyötä. Nuorten ja vanhempien tutkimustulosten vertailun perusteella nuoren kasvanut itsetunto on vaikuttanut myös kotioloihin nuoren itseensä kohdistavan positiivisen asenteensa näkyessä positiivissävytteisenä vuorovaikutuksena myös vanhemman

kanssa. Leirin positiiviset vaikutukset nuorelle ovat siis mahdollistaneet nuoren ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen parantumisen kotona, sekä vahvistaneet vanhemmuutta mahdollistamalla vanhemman osallisuuden kokemuksen kasvamisen lapsensa elämään. Kaupunkileirin työmuotona voi näin ollen katsoa välillisesti tukevan lastensuojelulain (417/2007, 3a§) sekä sosiaalihuoltolain (1301/2014, 13§) mukaisesti vanhempia heidän kasvatustehtävässään sekä vahvistavan perheen sisäistä lapsen kehityksen kannalta tärkeää vuorovaikutusta.

Kaupunkileiri yhdessä muiden tukimuotojen kanssa

Kaupunkileirille osallistuminen on tarjonnut nuorille mahdollisuuden kodin ulkopuoliseen paikkaan, jossa voi purkaa olojaan keskustelemalla ja osallistumalla nuoria varten järjestettyyn toimintaan vertaisryhmän kanssa. Tämän myötä vanhemmille on mahdollistunut oman ajan ja tilan saaminen kerran kuukaudessa. Tämän seurauksena, tässä tutkimuksessa, perheen yhteisessä ja vuorovaikutuksessa on nähty positiivisia vaikutuksia myös eri perheenjäsenen näkökulmasta. Johtopäätöksinä voidaan esittää, että Kaupunkileiri työmuotona voi hyödyttää perhettä, jolla on varhaisen tuen tarve kriisiytyneessä elämäntilanteessa, johon on mahdollista pystyä vaikuttamaan vuorovaikutuksellisin ja toiminnallisoin keinoin.

Kaupunkileirin voi tutkimuksen perusteella katsoa mahdollistavan tuen nuorten psykososiaaliselle (persoonallisuus yhdessä sosiaalisuuden kanssa) sekä sosioemotionaaliselle (tunne-elämä yhdessä käyttäytymisen kanssa) kehitykselle (vrt. luku 3.2.1, 12). Kaupunkileirin voidaan myös tutkimuksen perusteella todeta olevan sosiaalisesti vahvistava sekä syrjäytymistä ehkäisevä työmuoto, minkä lisäksi se voi edistää suvaitsevaisuutta. Koska työmuoto myös välillisesti tukee vanhemmuutta, on se määriteltävissä myös ehkäiseväksi lastensuojelutyöksi.

Oletettavaa on, että Kaupunkileiri ei välttämättä ole nuoren ja heidän perheidensä ainoa tukimuoto. Tämä tuli epäsuorasti esiin myös tämän tutkimuksen nuorten ja vanhempien aineistoista. Näin ollen olisi väärin olettaa kaikkien esiin tulleiden vaikutusten olevan yksin tämän työmuodon ansiota. Täten johtopäätöksenä todetaan, että Kaupunkileiri vaikuttaa parhaiten yhdessä muiden nuoren ja perheen saamien tukimuotojen sekä yhteistyötahojen kanssa.

6.2 Osaksi perheiden palveluketjua

Lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelut koostuvat sosiaali-, terveys-, opetus-, liikunta- ja kulttuurialojen palveluista, joita täydentävät seurakunta, järjestöt sekä yksityinen sektori. Niiden tulisi toimia asiakaslähtöisenä kokonaisuutena siten, että asiat edistyvät sen palvelun kautta, johon asiakas on ensiksi yhteydessä. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2015.) Sosiaalihuoltolain soveltamisoppaan (2015) mukaan sosiaalipalveluita on järjestettävä erilaisiin tuen tarpeisiin.

Tuen tarpeeseen johtavat tilanteet voivat liittyä esimerkiksi perheen äkillisiin elämänmuutoksiin, kuten lapsen syntymään taikka perheenjäsenen sairastumiseen. Kyse voi olla myös jo pidempään jatkuneesta perhettä kuormittavasta tilanteesta, kuten perheenjäsenen sairaudesta tai muusta syystä aiheutuvasta toimintakyvyn alenemisesta, arjen kiireestä ja rasituksesta seuraavista vanhemmuutta kuormittavista liiallisista vaatimuksista, parisuhdeongelmista taikka muista perheessä ilmenevistä ristiriitatilanteista. – – Lähtökohtana on pyrkiä tukemaan koko perheen voimavaroja riittävän varhaisessa vaiheessa lapsen hyvinvoinnin, kasvun ja kehityksen turvaamiseksi. (Sosiaalihuoltolaki – Soveltamisopas 2015, 24–25.)

Vaikka Kaupunkileiri on työmuoto, johon ei liity suoranaista asiakkuutta nuorelle tai perheelle, voisi kehityskohteena olla asiakkuuden kaaren pohtiminen. Koska kyseessä on ehkäisevää tukea tarjoava työmuoto, ensimmäistä kertaa tukipalveluja käyttävä perhe saattaisi tarvita etenkin leirivuoden päättymisen jälkeen pienimuotoista palveluohjausta, kuten tämän tutkimuksen vanhempien aineistossakin ilmeni. Niin ikään perheen huomiointi nuoren rinnalla myös tulevaisuudessa on perusteltua sillä, että tämän tutkimuksen tulosten mukaan vanhemmat kokivat leirillä olleen myös heihin epäsuoria vaikutuksia. Leirin päätyttyä niin kutsuttu *perheen jatkon varmistaminen*, eli tiedon jakaminen siitä, mistä ja millaista apua tulevaisuudessa on mahdollista saada, sitoisi palvelun paremmin osaksi palveluketjua. Tämän voi tulevaa palvelurakenneuudistusta ajatellen nähdä noudattavan asiakaslähtöisyysvaatimusta palveluiden tuottamisessa.

Peruspalveluiden näkökulmasta palveluissa tulisi ottaa aina koko perhe huomioon. Perheen jäsenten odotuksia leirin suhteen voisi kartoittaa ennen leiriä, ja leirin päätyttyä heillä olisi mahdollisuus antaa palautetta kokemuksistaan sekä työntekijöiden kanssa kartoittaa tuen saannin mahdollisuuksia leirin jälkeen. Täten Nuorten turvatalo voisi luonnollisena jatkumona, yhden työmuodon päättyessä markkinoida perheelle myös muita työmuotojaan. Leirin niin kutsutulla *lopetuskeskustelulla* saattaisi olla merkitystä sille,

että työmuodosta muodostuisi kokonaisuus, jonka perhe voisi nähdä osana omaa palveluketjuaan. Vanhempien toiveiden kuuleminen ennen leiriä ja leirin jälkeen myös vahvistaisi Kaupunkileirin profiloitumista ehkäiseväksi lastensuojelu työksi lisäämällä vanhemmuuden tukemista.

Nykyisen hallitusohjelman mukaan hallituksen ajaman sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne-, eli sote-uudistuksen myötä Suomi jaettaisiin sote-alueisiin, jotka tuottaisivat alueensa palvelut itse tai voisivat käyttää palveluiden tuottamiseen yksityisiä tai kolmannen sektorin palveluntuottajia (Ratkaisujen Suomi 2015, 28). Jotta kolmannen sektorin työmuodot, kuten Kaupunkileiri, olisivat yhä näkyvämmiin ja selkeämpiin osana peruspalveluketjua, voisi olla syytä pohtia myös työmuodon kohderyhmän selkeämpää rajausta. Mikäli Tampereen kaupungin Luotsi-leirit ovat lastensuojelun asiakkaille, voisi siihen vedoten olla perusteltua pohtia Kaupunkileirin kohderyhmän rajaamista esimerkiksi lastensuojelun asiakkuuden ulkopuolelle. Tällöin Kaupunkileiri myös sijoittuisi selkeämpiin perheiden peruspalveluihin. Oleellisinta työmuodon kohderyhmän valinnassa ja muodostamisessa kuitenkin saattaisi olla huomion kiinnittäminen siihen, että eri vahvuuksista tuen tarpeista huolimatta kokemus voisi olla jokaiselle leirille osallistuvalle nuorelle tasavertainen. Huomiota tulisi kiinnittää siihen, että ryhmän sisäinen tuen tarpeen vaihtelu ei ole liian suurta. Profiloitumalla selkeästi peruspalveluiden ja ehkäisevän työn työmuodoksi Kaupunkileiri olisi helppo ottaa sote-uudistusta silmällä pitäen käyttöön myös muissa Suomen Nuorten turvataloissa.

7 POHDINTA

7.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tuomen ja Sarajärven (2013) mukaan tutkimuksessa tehtävät valinnat ovat moraalisia. Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa onkin kiinnitettävä huomiota esimerkiksi tutkimuskohteen valintaan, aineiston keruuseen, tiedonantajien valintaan, aineiston analyysiin sekä tutkimuksen raportointiin (Tuomi&Sarajärvi, 2013, 128–129, 140–141). Tämän tutkimuksen jokaisessa vaiheessa pyrittiin mahdollisimman eettisiin ja luotettaviin valintoihin.

Tutkimuskohteeksi valikoitunut ryhmä oli pieni johtuen siitä, että tutkimus haluttiin rajata yhteen leiriryhmään ja ikään kuin yhteen tapaukseen. Pieni otanta vaikuttaa tulosten yleistettävyyteen. Toisaalta opinnäytetyön tekijä ei itse valinnut tutkittavia henkilöitä, vaan kaikki tutkimuskohteena olevan ryhmän nuoret haastateltiin, mikä lisää laadukkuutta tapaustutkimuksen näkökulmasta. Lisäksi sillä, että tutkimusaineisto kerättiin mahdollisimman nopeasti leirivuoden päättymisen yhteydessä, pyrittiin varmistamaan haastateltavien kokemusten autenttisuus ja tuoreus.

Haasteena tutkittavassa ryhmässä oli tutkittavien ikä, motivaatio ja kyky itsensä arviointiin. Aineistonkeruumenetelmän valinta oli tämän johdosta hyvin oleellista. Aluksi ajatuksena oli haastatella nuoria ryhmänä, koska nuorten toisiltaan saama vertaistuki olisi saattanut helpottaa haastattelutilannetta ja mahdollistaa runsaamman aineiston saamisen. Eskolan ja Suorannan (1998, 95) mukaan ryhmähaastattelua voidaan käyttää, mikäli voidaan olettaa haastateltavien jännittävän niin paljon, että haastattelu ei toteudu. Kaupunkileirin ohjaajien ja opinnäytetyön tekijän välisen keskustelun myötä menetelmäksi valikoitui kuitenkin yksilöteemahaastattelu, koska tutkimuskysymykset vaativat haastateltavan henkilökohtaista kokemusta, joka joiltakin nuorilta olisi saattanut ryhmässä jäädä kuulematta. Näin ollen tutkimuksen toteuttamisessa otettiin huomioon myös yhteistyöhön näkemys. Laadukkaimman ja luotettavimman aineiston saamisen näkökulmasta paras vaihtoehto olisi ollut käyttää menetelmänä sekä yksilö- että ryhmähaastattelua, sillä osa nuorista olisi ollut paremmin mukavuusalueellaan ryhmässä ja osa yksin, mutta ajal-

liset resurssit eivät tätä kuitenkaan mahdollistaneet. Laadukkaan haastatteluaineiston saamista voidaan Hirsjärven ja Hurmeen (2009, 184) mukaan tavoitella etukäteen hyvän haastattelurungon suunnittelulla. Tämän johdosta haastattelurunko pyrittiin suunnittelemaan huolella.

Nuoruuteen liittyvä etäytyminen aikuisten maailmasta, eivätkä nuoret välttämättä halua heidän asioitaan udeltavan. Siksi heidät on ennen haastattelua saatava motivoitumaan vastaamaan. (Hirsjärvi&Hurme 2009, 132.) Haastatteluiden onnistumisen, laadukkaan aineiston saamisen, sekä sen mahdollisuuden minimoimiseksi, että nuori saattaisi kokea vieraan ihmisen pitämän yksilöhaastattelun menetelmänä epämukavaksi, opinnäytetyön tekijä osallistui aineistonkeruuajankohtaa edeltävään Kaupunkileiri-viikonloppuun täten antaen nuorille mahdollisuuden tutustua itseensä. Samalla nuorille kerrottiin viimeisen leiriviikonlopun haastatteluista, sekä motivoitiin osallistumaan tutkimukseen.

Kaikkien vanhempien suostumus nuorten haastatteluun varmistettiin ennen haastattelun toteutusta joko kirjallisesti tai puhelimitse. Joillekin nuorille haastatteluhetki osoittautui odotetulla tavalla haastavaksi. Haastatteluissa haastattelijan pyrkimyksenä oli välttää johdattelua. Mikäli litterointivaiheessa nousi epäily johdattelusta, kyseinen kohta jätettiin analyysin ulkopuolelle tutkimuksen luotettavuuden varmistamiseksi. Johdattelua haastattelussa kuitenkin ehkäisi haastattelurunkoon suunnitellut strukturoidut, mutta avoimet kysymykset.

Tutkimukseen osallistuvien anonymiteetin suojaaminen oli tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden kannalta olennaista. Ennen aineistonkeruuta anonymiteetin suojaamisesta tiedotettiin sekä nuoria että heidän huoltajiaan. Heille painotettiin myös, että aineistot ovat ainoastaan opinnäytetyön tekijän nähtävissä ja ne hävitetään tutkimuksen valmistuttua asianmukaisesti. Näin pyrittiin saamaan mahdollisimman rehellisiä kokemuksia niin nuorilta kuin vanhemmilta. Siirrettäessä analysoitava aineisto tietokoneelle litteroidut haastattelut sekä vanhempien kirjalliset vastaukset pidettiin muokkaamattomina. Poikkeuksena erään tutkittavan henkilön Suomen kieltä hieman korjattiin anonymiteetin suojaamiseksi, mutta erityistä huomiota kiinnitettiin kuitenkin siihen, että sisältö ei vääristy. Analysoitaessa aineistoja nuoret ja vanhemmat koodattiin tunnistamattomiksi.

Analysoitavana aineistona oli neljä nuorten haastattelua sekä kaksi vanhempien kyselyä. Aineistoja analysoitaessa kiinnitettiin huomiota siihen, että esiin nostetaan ainoastaan se, mitä aineistossa ilmenee ja varotaan liiallisia ylitulkintoja. Aineistot eivät olleet tasalaituisia, mutta jokainen oli käyttökelpoinen, joten jokaisen tutkimukseen osallistuneen henkilön ääni tuli kuuluviin ja määritti tutkimuksesta saatuja tuloksia.

Tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä pohdittaessa arvioidaan myös tutkimuksen toistettavuutta. Tutkimuksen toistettavuus, eli Hirsjärven ja Hurmeen (2009, 186) mukaan reliaabelius tarkoittaa sitä, että tutkimustulokset ovat toistettavissa samalla menetelmällä uudelleen. Koska ihmisen käyttäytyminen riippuu kontekstista eli vaihtelee ajan ja paikan mukaan, on epätodennäköistä, että tulokset olisivat tutkimusta toistettaessa täsmälleen samat (Hirsjärvi & Hurme 2009, 186). Edellä mainitun vuoksi, tämän tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä muihin ajankohtiin tai ihmisiin. Tutkimuksen tulokset ovat kuitenkin nostettu aineistosta, ja tulkinnat vahvistettu suorilla sitaateilla. Tutkimuksen tulokset kuvaavat esimerkinomaisesti, millaisia kokemuksia sekä vaikutuksia Kaupunkileirillä voi olla yhden tapauksen perusteella. Siten saaduista tuloksista on mahdollista tehdä varovaisia ja suuntaa antavia johtopäätöksiä työmuotoa koskien. Se voi myös toimia vertailupohjana tuleville tutkimuksille.

7.2 Jatkotutkimusaiheita

Tutkimuksen kohderyhmä rajautui yhden Kaupunkileirivuoden nuoriin sekä heidän vanhempiinsa, joten olisi kiinnostavaa tutkia myös tulevien leiriryhmien kokemuksia. Tämän kautta olisi mahdollista saada laajempi kuva työmuodon vaikutuksista. Useamman leirin tutkimustulosten kautta olisi kiinnostavaa myös pohtia, näyttävätkö tässä tutkimuksessa esiintyneet työmuodon vaikutukset myös muissa leiriryhmissä.

Kiinnostavaa olisi myös tutkia tarkemmin Kaupunkileirin sukupuolisensitiivisyyttä, koska tässä tutkimuksessa se jäi suhteellisen vähälle huomiolle, vaikka se selvästi on työmuodolle ominainen lähestymistapa. Jatkotutkimuksessa voisi esimerkiksi vertailla työmuodon sisältöjä poika- ja tyttöleireillä sekä leiriläisten kokemuksia. Monikulttuurisuuden lisääntyessä olisi myös mielenkiintoista saada yleistettävämpää näyttöä työmuodon mahdollisista vaikutuksista nuorten suvaitsevaisuuden lisääntymisessä.

Kaupunkileiriin kohdistuvia jatkotutkimuksia voisi olla mielekästä toteuttaa myös toiminnallisin menetelmin, koska työmuoto itsessään pyrkii toiminnallisuuteen. Tulevaisuudessa saattaisi myös olla otollista tutkia Kaupunkileirin käynnistymistä uutena työmuotona sekä sen saamaa vastaanottoa muissa Nuorten turvataloissa; Helsingissä, Espoossa, Vantaalla sekä Turussa.

7.3 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöprosessi toteutui ennalta sovitun aikataulun mukaisesti alkaen syksyllä 2014 ja kestäen kokonaisuudessaan hieman reilun vuoden. Prosessin kuljettaminen muiden koulutukseen kuuluvien opintojen rinnalla oli yhtenä oppimishaasteena. Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa, etenkin tutkimusaineiston keräämisestä, jouduttiin tekemään nopeita ratkaisuja tutkimuksen toteutuksen suhteen. Huolimatta aineiston keräämisen nopeasta aikataulusta, saatu tutkimusmateriaali oli kelvollista.

Haastavaa prosessissa oli tutkimuksen raportointi opinnäytetyöksi, sillä se ei vastannut aiempia, samankaltaisesta aiheesta tehtyjä opinnäytetöitä. Tämä johtui siitä, että tutkimuskohteesta ei ollut tietoa, jonka avulla olisi saatu rakennettua selkeää teoriaperustaa tutkimustulosten esittämiselle. Tämän vuoksi tutkimuksen teoriaksi määriteltävä osuus ei välttämättä vastannut perinteiseksi ajateltua opinnäytetyön teoriaosaa. Etenkin prosessin loppua kohden ajatus alkoi kirkastua siitä, miten tämän kaltainen tutkimus tulisi tulevaisuudessa toteuttaa sekä raportoida.

Opinnäytetyöprosessi opetti, millaisilla aikatauluilla ja resursseilla tutkimus on järkevä toteuttaa. Tässä pienen otannan tutkimuksessa yksi vuosi osoittautui lyhyeksi ajaksi, kun tutkimuksen teko ei ollut mahdollista täysipäiväisenä työnä. Etenkin tutkimusprosessin alku tutkimusmenetelmiin perehtymisineen ja omien valintojen tekemiseen vaatii riittävästi aikaa, jotta voidaan välttää mahdolliset virheelliset, tutkimuksen onnistumisen vaarantavat valinnat tutkimuksen eri vaiheissa. Tutkimuksen tekoon on suunniteltava myös riittävästi aikaa ajattelulle sekä asioiden prosessoinnille etenkin aineiston analysointivaiheessa. Tämä opinnäytetyöprosessi opetti myös, kuinka uteliaisuus on yksi tutkimusta eteenpäin vievä piirre tutkimuksen tekijässä.

LÄHTEET

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2003. Nuoren aika. 2. uudistettu painos. Porvoo; Helsinki: WSOY.

Ahponen, P., Harinen, P., Honkasalo, V., Kivijärvi, A., Pyykkönen, M., Ronkainen, J., Souto, A.-M. & Suurpää, L. 2014. New Challenges For Nordic Welfare Services: Emerging Cultural Diversity in Finnish Youth Work', *Nordic Journal of Migration Research* 4(1): 30-39.

Danska-Honkala, K. & Poteri, M. 2011. Kohdennettu nuorisotyö sosiaalisen vahvistamisen kontekstissa. Teoksessa Lundbom, P. & Herranen, J. (toim.). 2011. Sosiaalinen Vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu (Jyväskylä: Bookwell). 127–149.

Ehkäisevä lastensuojelu. 2015. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lastensuojelun käsikirja. Päivitetty 7.7.2015. Luettu 5.11.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu>

Eskola, A. 1975. Sosiologian tutkimusmenetelmät II. Helsinki: WSOY. Tuomi&Sara-järven (2013) lähteenä.

Eskola, J. 2010. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.). 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-Kustannus. 179–203.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2. korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-Kustannus. 25–43.

Harinen, P. & Suurpää, L. 2004. Etnisyys, kansalaisuus ja kulttuuri nuorten arjessa. Nuorisopoliittinen muistio. Luettu 12.10.2015. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/sites/default/files/etnisyys.pdf>

Hawkins, J.D., Catalano, R.F. & Arthur, M.W. 2002. Promoting science-based prevention in communities. *Addictive behaviors*, 27. 951-976. Heikkisen (2007) lähteenä.

Heikkinen, A. 2007. Nuoret lastensuojelun avohuollossa – palvelujen ja menetelmien tarkastelu. Sosiaali- ja terveysministeriön kehittämishankkeen lastensuojelun kehittämisohjelman raportti. Helsingin kaupungin sosiaaliviraston selvityksiä 2007:1. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/96e873004a1563cc969ef6b546fc4d01/nuoret_lastensuoje-olun_avohuollossa.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=96e873004a1563cc969ef6b546fc4d01

Hellsten, E & Ruoranen, I. 2012. Tauko arjesta. Nuorten ja työntekijöiden näkökulmia tukileiritoiminnan tavoitteisiin. Sosiaalialan koulutusohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/50686/Hellsten_Emmi_Ruoranen_Iida.pdf?sequence=1

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Honkasalo, V. & Souto, A.-M. 2007. Monikulttuurinen nuorisotyö. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.). Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy. 115–138.

Jokinen, K. & Saaristo, K. 2006. Suomalainen yhteiskunta. 2., uudistettu painos. Porvoo; Helsinki: WSOY.

Kalliola, T., Kurki, A., Salmi, M. & Tamminen-Vesterbacka, T. 2010. Matkalla ohjaajuuteen. Helsinki: Kirjapaja.

Kankainen, A., Laiho, P. & Tuominen, A. Kriisi- ja perhetyöntekijät. 2014. Haastattelu 12.11.2014. Haastattelija Lällä, M. Litteroitu. Tampere.

Kiviniemi, K. 2010. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.). 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-Kustannus. 70–85.

Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen, P. 2007. Tapaustutkimuksen käytäntö ja teoria. Teoksessa Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen, P. (toim.). 2007. Tapaustutkimuksen taito. Helsinki: Gaudeamus.

Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikonen, P. 2010. Mitä on syrjäytymisen vastainen työ? Teoksessa Laine T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikonen, P. (toim.). 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Tammi. 9–25.

Lapsen osallisuus. 2015. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lastensuojelun käsikirja. Päivitetty 4.11.2015. Luettu 5.11.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lasten-osallisuus>

Lapsiperheiden palvelut 2015. Tampereen kaupunki. Päivitetty 27.10.2015. Luettu 5.11.2015. <http://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lapsiperheiden-palvelut.html>

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2015a. Persoonallisuuden ja tunne-elämän kehitys. Vanhempainnetti. Luettu 4.11.2015. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/12_15-vuotias/persoonallisuus_ja_tunne-elama/

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2015b. Vanhemman kiinnostus tukee nuoren itsetuntoa. Vanhempainnetti. Luettu 30.10.2015. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/murrosian_kynnyksella/kiinnostus_kasvattaa_itsetuntoa/

Mehtonen, T. 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. Teoksessa Lundbom, P. & Herranen, J. (toim.). 2011. Sosiaalinen Vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu (Jyväskylä: Bookwell). 13–29.

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. 1. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Nuorisolaki 27.1.2006/72.

Nuorten palvelut. 2015. Tampereen kaupunki. Päivitetty 4.11.2015. Luettu 5.11.2015. <http://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/nuorten-palvelut.html>

Nuorten Tampere. Erityisnuorisotyö. Luettu 5.11.2015. <http://www.nuortentampere.fi/info/erityisnuorisotyoel/>

Paasio, P. 2003. Vaikuttavuuden arvioinnin rakenne ja mahdollisuus sosiaalialalla. Helsinki: Stakes.

Paumo, M. 2009. Sukupuolten tasa-arvo valtion resurssiohjaamalla nuorisotoimialalla. Nuorisotutkimusverkosto. Verkkojulkaisuja 29, 2009. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Luettu 19.10.2015. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/sites/default/files/verkkojulkaisut/Paumo_verkkojulkaisuja%2029_kokonaan.pdf

Pohjonen, T. & Harra, T. 2003. Toiminnan terapeuttisuus. Teoksessa Linnosuo, O. (toim.). 2003. Sosiaalinen ja toiminnallisterapeuttinen työ nuorten kanssa. Oppimateriaaleja. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. 15–30.

Rantala, I. 2010. Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.). 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Juva: WS Bookwell Oy. 106–126.

Ratkaisujen Suomi. 2015. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma. 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82

Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. 2007. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2. korjattu ja täydennetty painos. Juva: WS Bookwell Oy. 184–195.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301.

Sosiaalihuoltolaki. Soveltamisopas. 2015. Julkaistu 18.6.2015. Luettu 15.10.2015. <http://stm.fi/documents/1271139/1352015/Sosiaalihuoltolain+soveltamisopas.pdf/cb12a5c4-9bfa-4983-adf6-94ca18815f1b>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2015. Kysymyksiä ja vastauksia uudesta sosiaalihuolto-laista. Päivitetty 9.4.2015. Luettu 7.5.2015. <http://www.stm.fi/vireilla/lainsaadantohankkeet/sosiaalihuoltolaki/ukk#Erityista%20tukea%20tarvitsevat%20hlot>

Sundell, K. & Forster, M. 2005. En grund för att växa. Forskning om att förebygga beteendeproblem hos barn. FoU-rapport 2005:1. Forsknings- och Utvecklingsheten. Stockholms stadsledningskontor. Heikkisen (2007) lähtenä.

Suomen kuntaliitto. 2015. Järjestöt ja yritykset yhteispalvelun kumppanina. Luettu 20.10.2015. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/tyk/asiakaspalvelut/yhteispalvelu/yhteispalvelunkumppanit/Sivut/default.aspx>

Suomen Punainen Risti. 2015a. Nuorten turvatalo. Luettu 3.11.2015. <https://www.punainenristi.fi/hae-tukea-ja-apua/nuorten-turvatalosta>

Suomen Punainen Risti. 2015b. Tule vapaaehtoistyöntekijäksi Nuorten turvataloon. Luettu 3.11.2015. <https://www.punainenristi.fi/hae-tukea-ja-apua/nuorten-turvatalosta/vapaaehtoistyö-turvatalossa>

Suomen setlementtiliitto. Sukupuolisensitiivisyys. Luettu 16.10.2015. <http://www.setlementti.fi/sukupuolisensitiivisyys/sukupuolisensitiivisyys2/>

Tampere-info. 2015. Tampereen kaupunki. Tampere uudistaa lapsiperheiden sosiaalipalveluja. Tiedote. Julkaistu 1.4.2015. Päivitetty 7.4.2015. Luettu 20.5.2015. <http://www.tampere.fi/tampereinfo/viestinta/tiedotteet/2015/pgGZ5tAHs.html>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 2015. Peruspalvelut. Luettu 15.10.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut>

Toimintakertomus 2014. Nuorten turvatalot. 2015. Suomen Punainen Risti. Julkaistu 13.2.2015. Luettu 3.11.2015. https://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/nuorten_turvatalon_toimintakertomus_vuodelta_2014.pdf

Tuki perheelle. 2015. Tampereen kaupunki. Lapsiperheiden sosiaalityö. Julkaistu 31.3.2015. Päivitetty 12.10.2015. Luettu 5.11.2015. <http://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lapsiperheiden-palvelut/lapsiperheiden-sosiaalityo/tuki-perheelle.html>

Tukiperheet. 2015. Tampereen kaupunki. Päivitetty 7.10.2015. Luettu 5.11.2015. <http://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lapsiperheiden-palvelut/lastensuojelu/sijaisperheeksi/tukiperheet.html>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10. uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Valli, R. 2007. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.). Ikku-noita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle. 2. korjattu ja täydennetty painos. Juva: WS Bookwell Oy. 102–125.

LIITTEET

Liite 1. Asiantuntijahaastattelua ohjaava runko

Asiantuntijahaastattelurunko 12.11.2014

Palvelun taustaa:

- Mihin tarpeeseen Kaupunkileiri on syntynyt, ja miten tarve ilmeni?
- Onko Tampereen kaupungin tukileiritoiminta (2010 alkaen) tuttu (Luotsi ohjaa)?
- Onko palvelu nuorelle vai koko perheelle?
- Miten eroaa normaalista turvatalon toiminnasta?

Tavoitteet:

- Mitä tavoitteet ovat?
- Mihin asioihin keskitytään esim. sisällön suunnittelussa?

Asiakkaat:

- Mistä nuoret tulevat?
- Onko erityistarpeita?
- Mikä on vanhempien rooli? (Vai keskitytäänkö vain nuoreen?)

Onko jotakin, mitä haluatte tietää nuorilta?
Entä heidän vanhemmiltaan?

Mikä olisi paras ajankohta haastattelulle?

Liite 2. Saatekirje vanhemmille

Hyvä vanhempi/vanhemmat!

Olen Tampereen ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelija sekä Tampereen Nuorten turvatalon vapaaehtoistyöntekijä, ja teen opinnäytetyötä SPR:n Nuorten turvatalon Kaupunkileiristä. Tarkoitukseni on kartoittaa leiriläisten sekä heidän vanhempiensa kokemusten/palautteen kautta Kaupunkileirin toimintaa, sekä tuottaa dokumenttia, jonka pohjalta on mahdollista esimerkiksi kehittää kyseistä palvelua.

Haluaisin tuoda esiin nuorten omia kokemuksia leiristä, ja toivoisinkin saavani luvan haastatella suullisesti/kirjallisesti heitä Nuorten turvatalon tiloissa viimeisenä Kaupunkileiri-viikonloppuna joulukuussa. Käsittelen haastatteluaineistoa nimettömästi, eivätkä nuoret ole tunnistettavissa valmiissa opinnäytetyössäni. Haastatteluaineisto tuhotaan heti opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Mikäli annatte suostumuksenne nuorene haastattelemiseksi, pyydän, että allekirjoitatte tämän kirjeen ja palautatte sen oheisessa palautuskuoressa ennen seuraavaa leiriä. Olen kiinnostunut myös vanhempien kokemuksista Kaupunkileiristä, ja toivoisin, että haluaisitte leirin päätyttyä vastata vanhemmille suunnattuun palautekyselyyn. Mikäli haluatte, olkaa hyvät ja merkatkaa suostumuksenne tähän samaiseen kirjeeseen, niin lähetän kyselyn nuorene mukana teille.

Opinnäytetyöni ohjaavana opettajana TAMKista toimii Anssi-Pekka Udd (anssi-pekka.udd@tamk.fi), ja yhteistyötahoni Nuorten turvatalolta on Antti Tuominen (antti.tuominen@redcross.fi). Vastaan mielelläni mahdollisiin lisäkysymyksiin!

Yhteistyöterveisin,

Marika Lällä, marika.lalla@soc.tamk.fi

() Annan nuorelleni _____ luvan osallistua opinnäytetyöhön.
 () En halua, että nuoreni _____ osallistuu.

() Minulle voi lähettää vanhemmille suunnatun palautekyselyn.
 () En halua palautekyselyä.

Tampereella _____._____.2014

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 3. Nuorten teemahaastattelurunko

NUORTEN YKSILÖTEEMAHAASTATTELUT

Lähtökohdat

- miksi tulit leirille?
- ennen leirin alkua on ollut yhteinen tapaaminen perheen ja työntekijöiden kanssa – mitä tässä tapaamisessa puhuttiin?
- millaisia odotuksia leirin alkaessa?

Suhtautuminen leiriin

- miltä on tuntunut tulla leireille?
- miltä on tuntunut lähteä leireiltä kotiin?
- onko suhtautuminen muuttunut vuoden aikana? miten?
- miltä tuntuu, kun leirit loppuvat?

Leiri sosiaalisena ympäristönä

- miten arvioit leirin **ilmapiiriä ja leiriporukkaa**?
- mitä mieltä **ohjaajista**? ovatko he tukeneet sinua tarpeeksi? miten?
- miten arvioit **vuorovaikutusta** nuorten sekä nuorten ja ohjaajien välillä?
- millaisia **rooleja**? millainen oma roolisi on ollut?
- oletko tullut **kuulluksi** / miten sinut on otettu huomioon? (oletko saanut vaikuttaa asioihin) (kokemus osallisuudesta)
- **eroaako oma toimintasi/olemisesi** leirillä esim. kotona tai koulussa toimimisesta/olemisesta (muut sosiaaliset ympäristöt)?

Leirin vaikuttavuuden arviointi

- mitkä asiat parasta leirillä (ohjattu tai ohjaamaton toiminta) ja miksi?
- millaista hyötyä niistä on sinulle ollut? (vrt. aloituskeskustelu)
- mikä oli huonointa / mikä olisi hyödyttänyt sinua enemmän?
- miten leiri on vaikuttanut perheeseesi? (olosuhteet, tilanne)*
- onko jokin sinussa muuttunut leirivuoden aikana? mikä/mitkä/miten? (käytös/koulunkäynti, toimintakyky, asenne, toimintakyky, tunne, käsitys itsestä)*
- mikä on ollut leirin merkitys sinulle?

(*Paasio 2003, 61)

Liite 4. Vanhempien kyselylomake

1(2)

Kiitos, että päätit/päätitte vastaanottaa palautekyselyn!

Kyselyn avulla saan arvokasta tietoa Kaupunkileiristä **vanhempien näkökulmasta**.

Voit vastata täysin avoimesti ja nimettömästi. Vastaustilan loppuessa voit jatkaa kääntöpuolelle. Mikäli perheeseen kuuluu useampi vanhempi, voitte vastata kysymyksiin yhdessä. Käsittelen saamiani tietoja täysin luottamuksellisesti, ja tuhoan lomakkeen asianmukaisella tavalla opinnäytetyöni valmistuttua. Minuun voi ottaa yhteyttä tarvittaessa.

Vastaajan/vastaajien sukupuoli ja ikä: _____

Perheenjäsenet ja suhde Kaupunkileirillä olleeseen nuoreen (äiti/äitipuoli, isä/isäpuoli, pikkusisko/pikkusiskopuoli, jne.) _____

1. Miten leirivuosi on vaikuttanut yleisesti nuoreen vanhemman näkökulmasta? (esim. hyödyt, haitat, muutokset tms.)

2. Millaisia tuen tarpeita nuorella oli Kaupunkileirin alkaessa, ja onko leiri vastannut niihin vanhemman näkökulmasta?

3. Millaisia vaikutuksia leirillä on ollut vanhempaan/vanhempiin?

(jatkuu)

4. Millaisia vaikutuksia leirillä on ollut koko perheeseen?

5. Miten vanhemmat on huomioitu Kaupunkileirivuoden kuluessa?

6. Mitä kehitettävää Kaupunkileirissä on vanhemman näkökulmasta?

7. Mitä muuta haluat sanoa omasta tai perheenne puolesta?

Ole hyvä, ja lähetä täytetty lomake **15.1.2015 mennessä** mukana tullessa kuoressa (postimaksu on valmiiksi maksettu).

Kiitos vastauksista!

Terveisin,

Marika Lällä

marika.lalla@soc.tamk.fi